

Analiza impactului COVID-19 asupra rolurilor de gen

Cercetarea a fost realizată de către Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women) în parteneriat cu Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD) și finanțată de Suedia. Datele au fost colectate de către Centrul de Investigații Sociologice și Marketing „CBS-AXA”.

Analiza impactului COVID-19 asupra rolurilor de gen

UN WOMEN

Moldova, Chișinău 2020

Suedia
Sverige

CENTRUL
Parteneriat pentru
Dezvoltare

CUPRINS

SUMAR	4
VULNERABILITATEA FINANCIARĂ ÎN PERIOADA PANDEMIEI COVID-19	11
PANDEMIA COVID-19 ȘI INEGALITĂȚILE ÎN BUNĂSTAREA POPULAȚIEI	20
CRIZA (INVIZIBILĂ) A ÎNGRIJIRII ÎN PERIOADA PANDEMIEI COVID-19	28
TRANZIȚIA INEGALĂ LA MUNCĂ ÎN PERIOADA PANDEMIEI	37
RECOMANDĂRI GENERALE	45

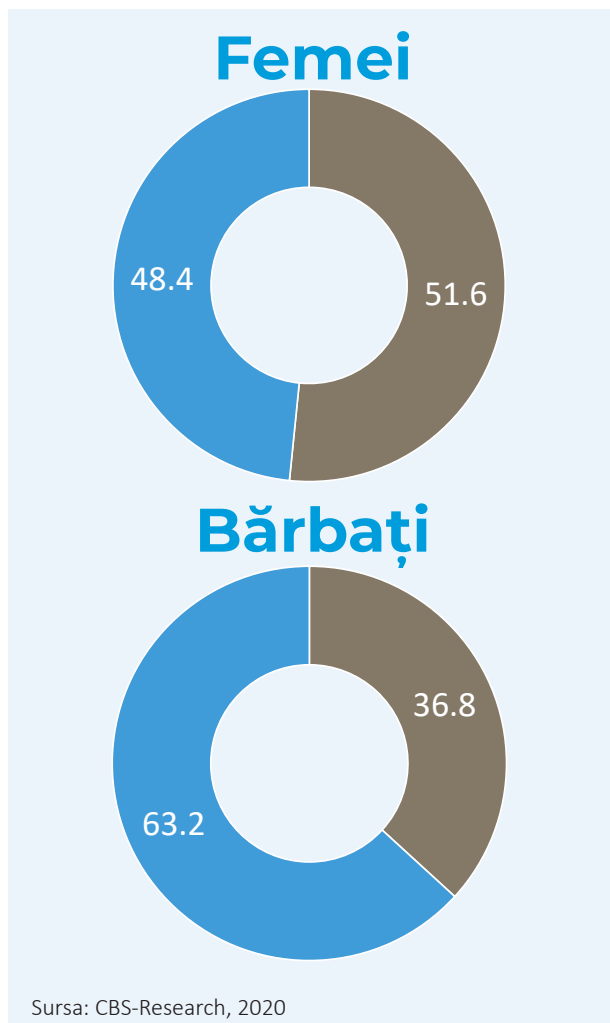
SUMAR

CRIZA ÎNGRIJIRII

Pandemia COVID-19 a dezvăluit și, în același timp, a agravat inegalitățile în divizarea responsabilităților de îngrijire. Sistarea activității instituțiilor de învățământ a determinat o suprasolicitare a părinților, în mod special a femeilor. Această măsură a relevat faptul că zilele de lucru, îndeosebi a părinților care practică lucrul la distanță, sunt puțin compatibile cu îngrijirea copiilor și a adulților dependenți. Dacă considerăm supravegherea activității școlare la distanță a copiilor, atunci volumul muncii de îngrijire la domiciliu crește exponențial. Datele arată că în perioada crizei COVID-19, peste 50% dintre femei au dedicat mai multe ore lecțiilor cu copiii.

Figura 1

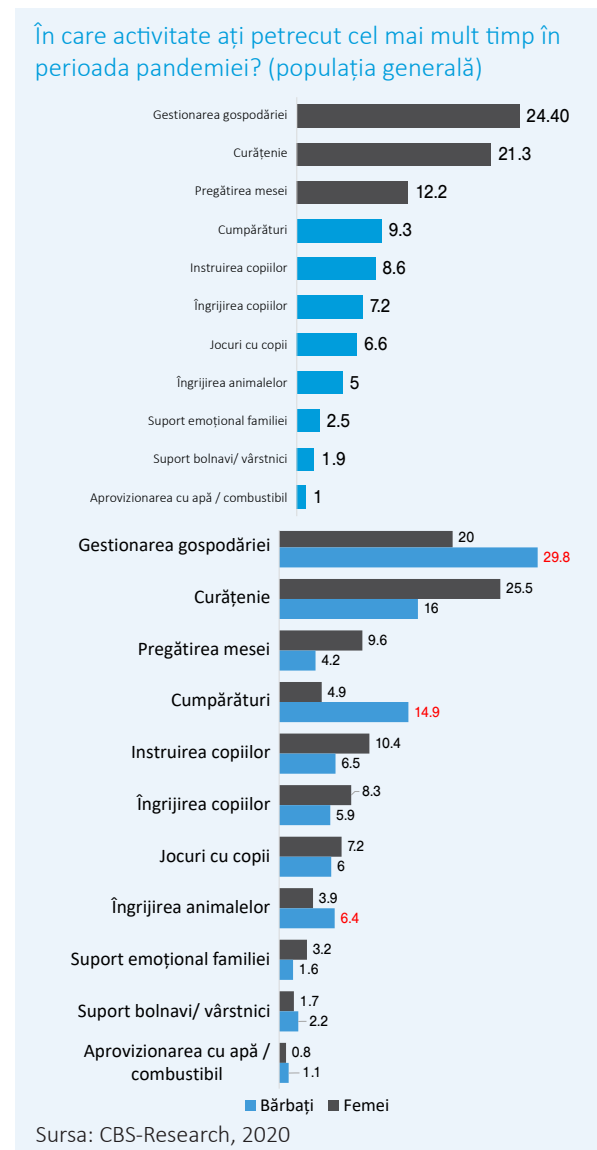
Ponderea persoanelor care afirmă că a crescut numărul de ore pe care le dedică instruirii/ lecțiilor cu copii

În perioada de izolare socială, femeile și-au asumat munca cea mai solicitantă în gospodărie. Ele sunt mult mai implicate în activități de curățenie, îngrijire a familiei sau copiilor, pregătire a meselor etc., acestea fiind activități care necesită o investiție importantă de efort și timp. De cealaltă parte, bărbații petrec mai mult timp în activități mai lejere, de gestionare a gospodăriei – plata facturilor, asigurarea gospodăriei cu cele necesare, îngrijirea animalelor de companie/ domestice etc.

Figura 2

Activitățile în care populația a petrecut cel mai mult timp pe perioada pandemiei, %;

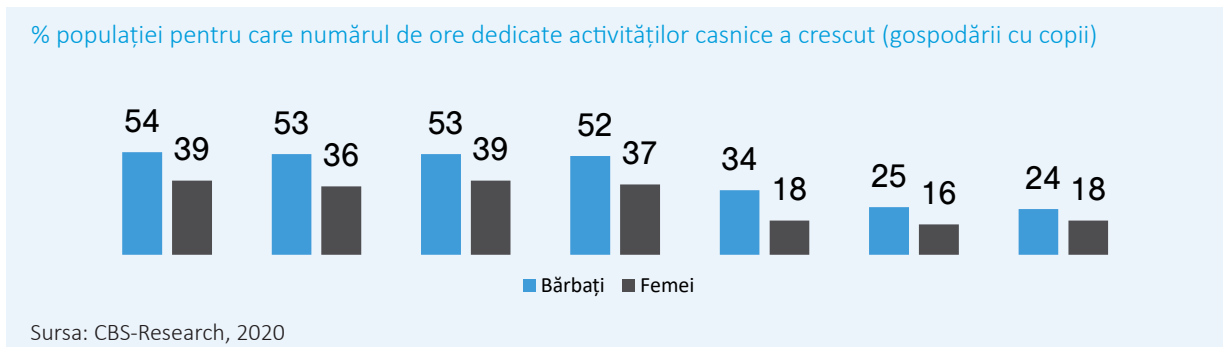

Inegalitățile legate de îngrijire se acutizează în gospodăriile în care sunt prezenți copii. Deși numărul de ore dedicate îngrijirii familiei și copiilor a crescut și în rândul bărbaților,

timpul acordat de femei continuă a fi substanțial mai mare.

Figura 3

% populației care consideră că a crescut numărul de ore dedicate activităților casnice, după prezența copiilor

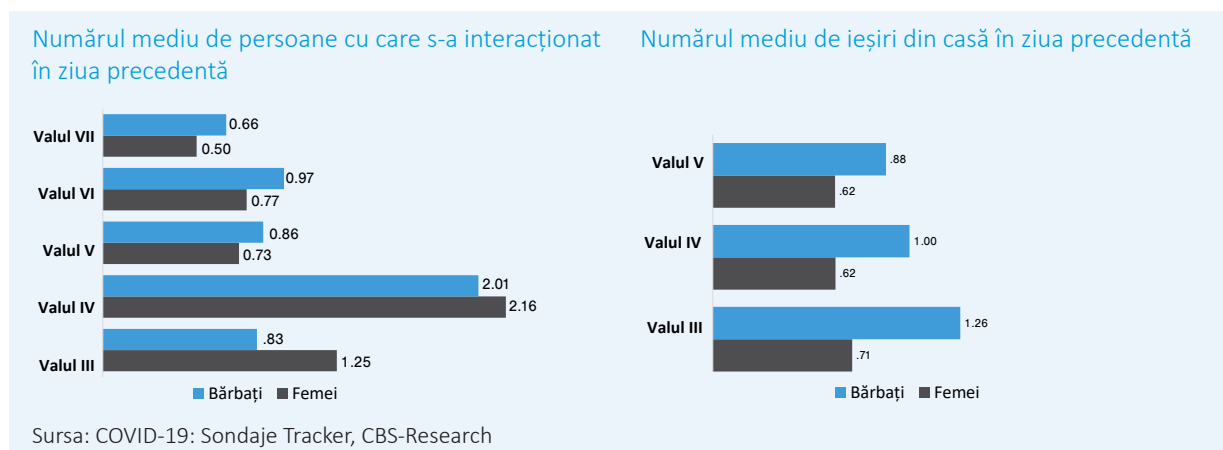

Responsabilitățile de îngrijire au izolat și vor izola și mai mult femeile în perioada pandemiei. Așadar, pe lângă criza generală legată de responsabilitățile de îngrijire, membrii gospodăriilor se confruntă și cu provocări de ordin psihologic și anxietate, legate de necesitatea respectării regimului de autoizolare. Datele sondajelor-tracker

privind pandemia COVID-19 în Moldova indică faptul că bărbații au înregistrat un număr mai mare de ieșiri din casă și au interacționat cu mai multe persoane din afara familiei sau gospodăriei, în timp ce femeile s-au aflat mai mult timp în izolare la domiciliu.

Figura 4

Nivelul de interacțiune a populației cu mediul din afara domiciliului (Val = mini-sondaj tracker)

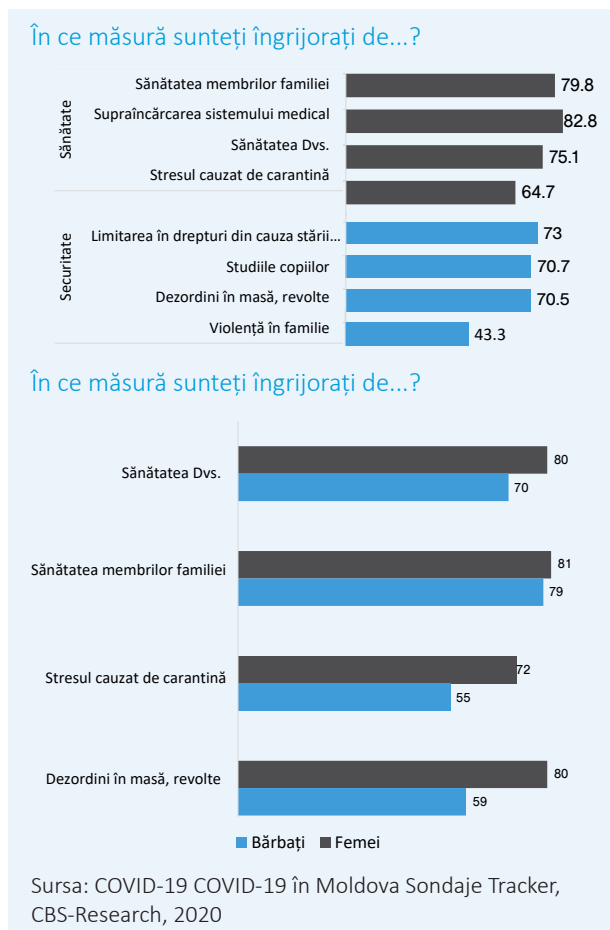
SUMAR

STAREA DE BINE

Pandemia a expus marea parte a populației la incertitudine și anxietate. Temerile legate de starea sănătății, frica de a pierde persoanele apropiate și presiunile financiare și sociale au determinat o sporire a riscului în rândul populației de a suferi probleme de sănătate mintală/ emoțională, frustrări și anxietate. Femeile sunt mai expuse stării de anxietate și presiunii psihologice, acestea fiind cauzate de măsurile de distanțare socială și constrângerile sociale (timpul petrecut în izolare la domiciliu, responsabilitățile casnice etc.).

Figura 5

Preocupările populației în perioada pandemiei COVID-19, %

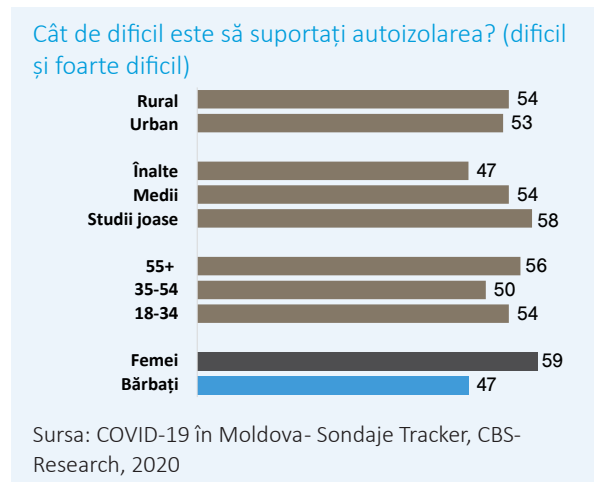

Pentru mai mult de jumătate din populația țării, în special pentru femei, carantina și izolarea la domiciliu s-au dovedit a fi extrem de dificile din perspectiva sănătății mintale, acestea fiind constrânse fie să-și asume majoritatea responsabilităților casnice în izolare, fie să le combine cu

munca la distanță.

Figura 6

Efecte izolării sociale asupra sănătății mintale a populației

În perioada izolării sociale, și violența domestică a devenit un subiect de îngrijorare pentru circa jumătate din populație. Odată cu răspândirea pandemiei COVID-19 și izolarea la domiciliu crește și riscul de violență în familie. Cel mai afectate de aspectul dat sunt femeile, circa jumătate dintre ele având această temere (46%).

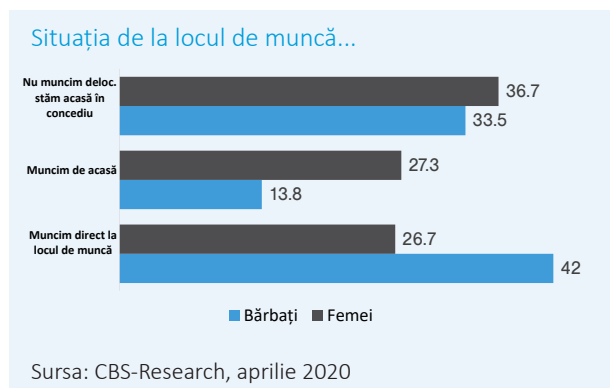
SUMAR

TRANZIȚIA LA MUNCĂ

Încă din perioada de urgență, femeile deja au început să se retragă de pe piața muncii. O primă formă de retragere se referă la munca de la distanță, ponderea femeilor care lucrau de acasă în perioada de urgență fiind de 27%. Pe viitor, munca femeilor care lucrează de acasă riscă să fie considerată ca fiind o muncă de valoare mai inferioară, fapt care se va reflecta negativ asupra nivelului de remunerare, posibilităților de promovare și a oportunităților de dezvoltare profesională.

Figura 7

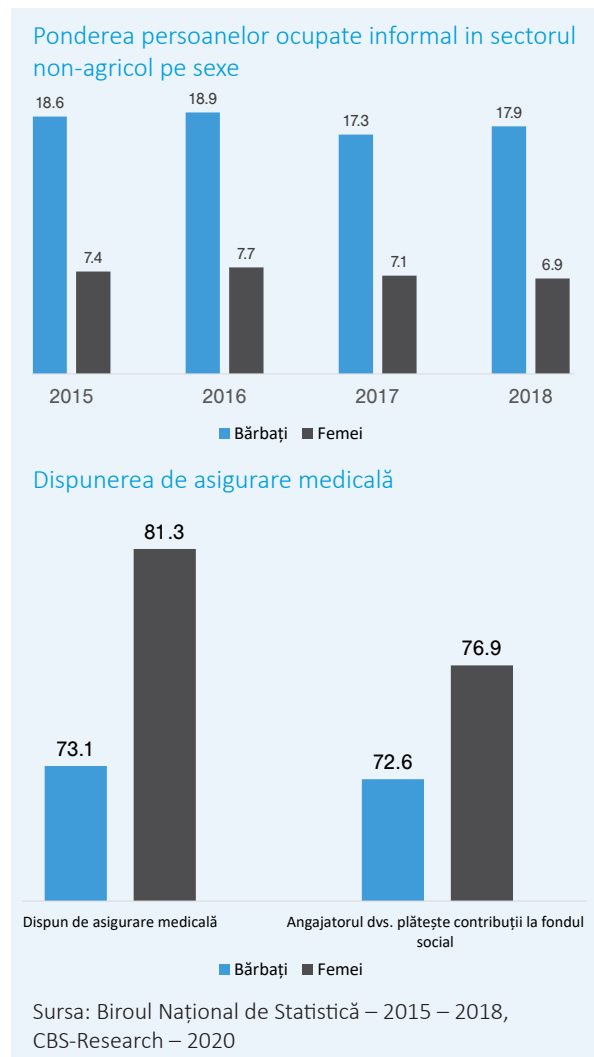
Situația cu privire la locul de muncă a bărbaților și femeilor în perioada de urgență

O parte din bărbații care își vor pierde locul de muncă în această perioadă nu vor putea beneficia pe deplin de sistemul de asigurare socială și cea medicală. Deoarece calitatea angajării bărbaților este mai precară comparativ cu cea a femeilor (explicată, inclusiv, de nivelul mult mai mare al muncii informale în rândul bărbaților), există riscul ca aceștia să nu poată beneficia pe deplin de sistemul de asigurare, în cazul în care își vor pierde locul de muncă.

Figura 8

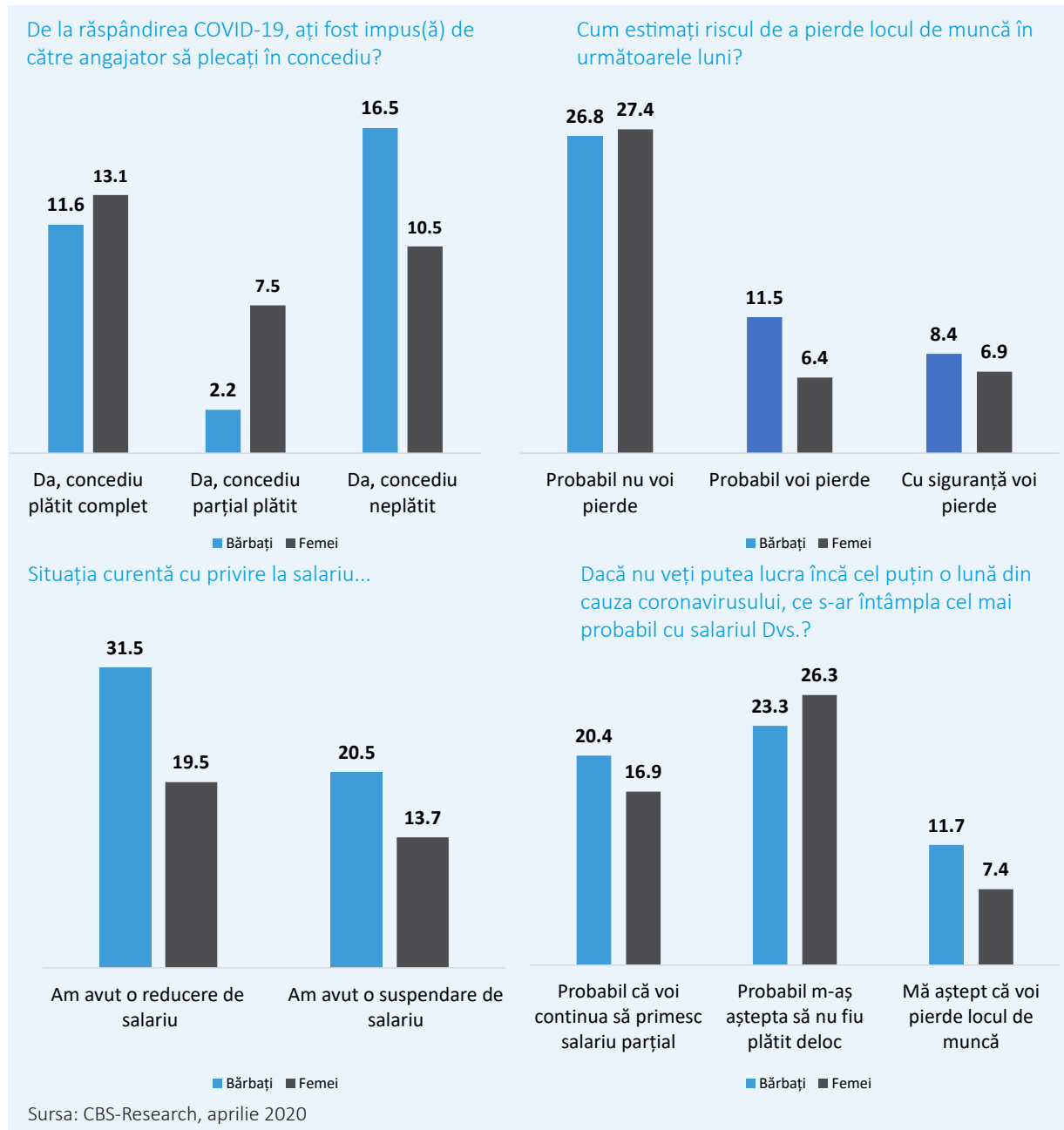
Indicatorul cu privire la nivelul de asigurare și protecție a muncii pentru bărbați și femei.

Pentru mai mulți bărbați drepturile de muncă în perioada de pandemie au fost încălcate. În perioada de urgență, mai mulți bărbați au raportat reduceri de salarii sau suspendarea acestuia. Totodată, mai mulți bărbați anticipează înrăutățiri a situației legate de locul de muncă. Acest fapt se explică prin inegalitatea de gen legată de nivelul mult mai mare al muncii informale (în care bărbații sunt mult mai afectați). Un alt factor care va contribui la creșterea muncii informale în rândul bărbaților va fi imposibilitatea multora dintre ei să recurgă la migrația prin muncă.

Figura 9

Impactul măsurilor impuse de angajatori asupra bărbaților și a femeilor în perioada

SUMAR

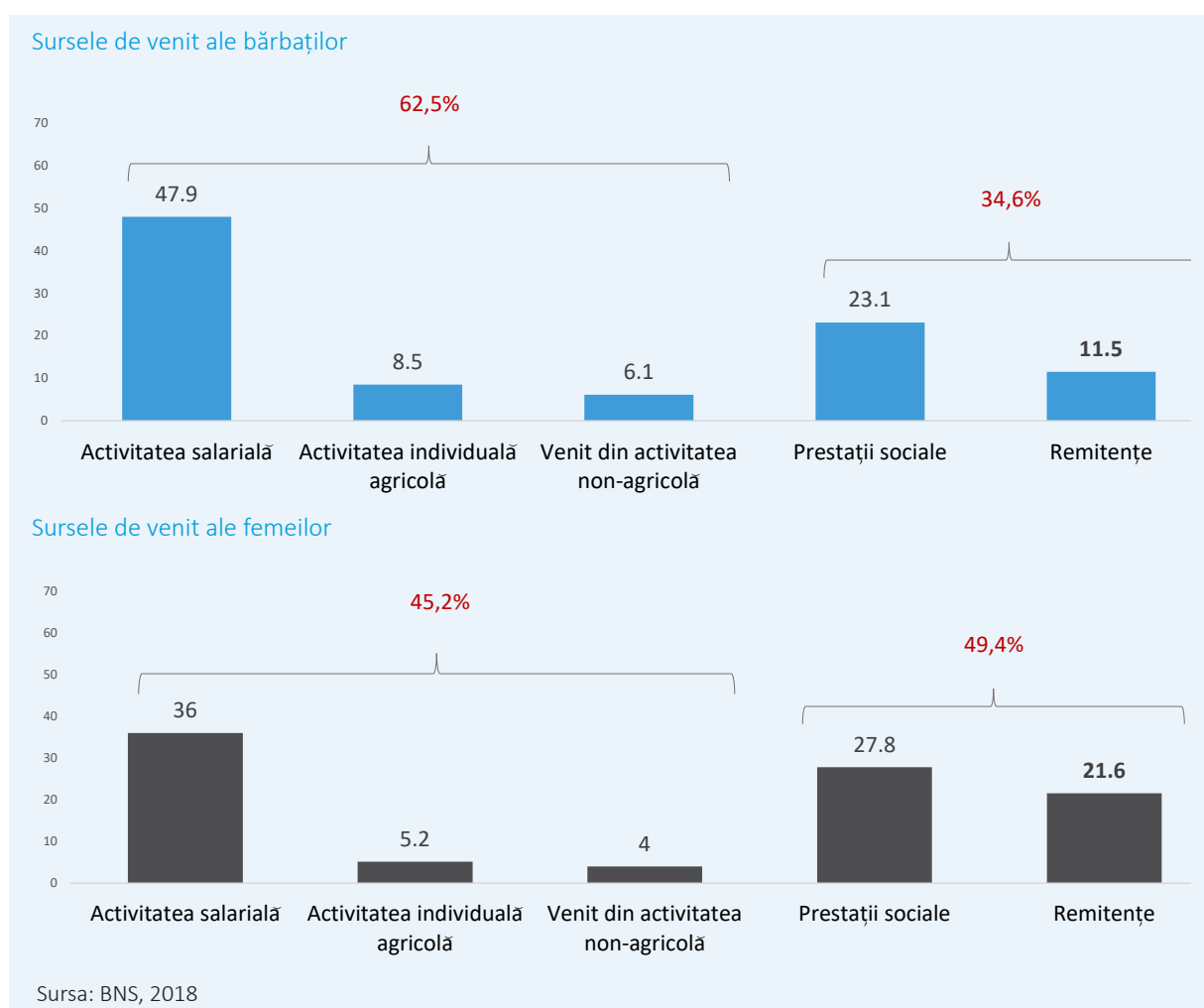
VULNERABILITATEA FINANCIARĂ

Bărbații obțin mai multe venituri din activitățile productive, iar femeile – din prestațiile sociale și remitențe. Astfel, în baza datelor oferite de BNS a fost posibil să se evidențieze că, în 2018, anume această activitate a generat cele mai multe venituri în gospodării, fiind echivalentă cu 56,5%

din volumul total al veniturilor disponibile. Dacă în cazul bărbaților anume activitatea productivă reprezintă ponderea cea mai mare în venituri (62,6%), atunci pentru femei circa 50% din veniturile disponibile sunt constituite din prestațiile sociale și remitențe.

Figura 9

Analiza prin prisma de gen a ponderii veniturilor din diverse surse în veniturile totale disponibile, %

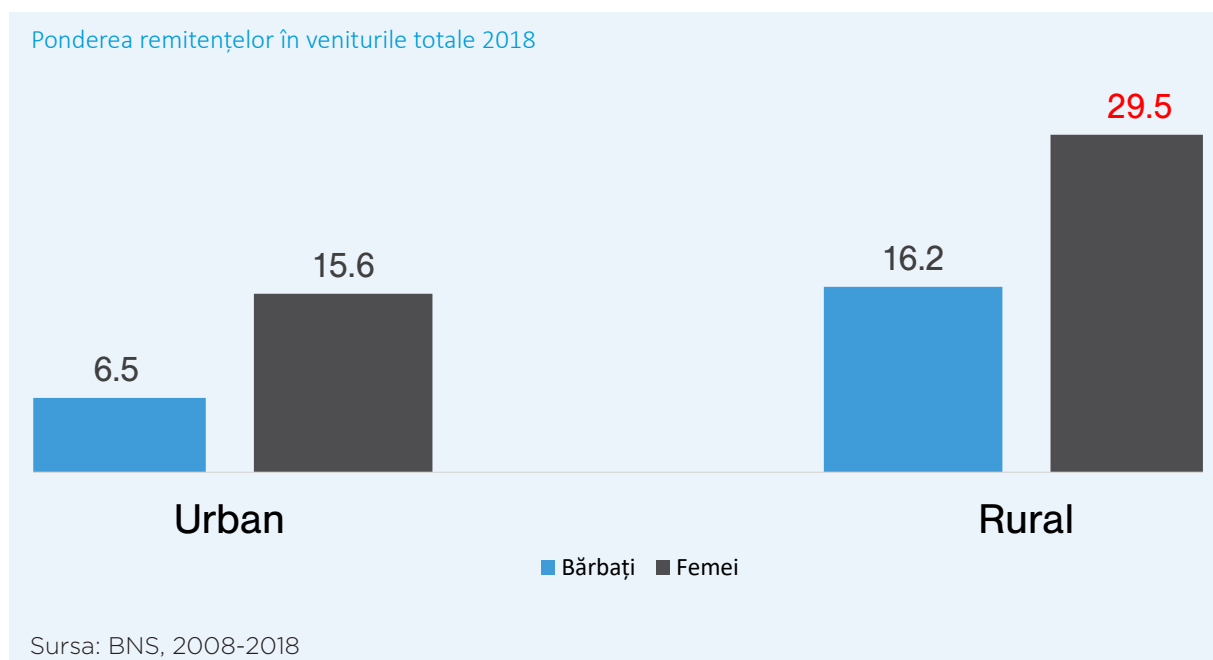
În profil teritorial, se evidențiază o dependență mai pronunțată a femeilor din mediul rural de remitențe. Datele reflectate în figura ce urmează, relevă că (!) tocmai 30% din veniturile femeilor din mediul rural sunt formate din remitențe, reprezentând categoria cea mai dependentă de sursa respectivă. Conform prognozelor estimate de Banca Mondială,¹ la nivel global, în 2020, vor scădea brusc remitențele, cu aproximativ 20 la sută, din cauza crizei economice induse de pandemia COVID-19. În Moldova, această diminuare ar putea determina ca mai multe categorii social-vulnerabile să fie plasate sub pragul sărăciei. **La capitolul vulnerabilității salariale, într-o proporție mai mare, bărbații au fost și vor fi imediat afectați de criza pandemică.** Aici ne referim atât la pierderile imediate de câștiguri obținute de la un loc de muncă, cât și la potențialele riscuri de a fi expuși în fața disponibilizării în timpului de urmează. **Totuși, pe termen mediu, femeile ar face față mai dificil situației în care se vor menține măsurile restrictive legate de răspândirea pandemiei COVID-19.** Sondajul a evidențiat că tocmai 63% dintre femei au indicat că le va fi dificil să-și acopere necesitățile de bază, precum

procurarea produselor alimentare, a produselor igienice etc. Disponibilitatea economiilor vine să argumenteze vulnerabilitatea la care sunt expuse femeile (doar 22,5% din respondente au indicat că au ceva economii, dar le țin pentru zile negre, comparativ cu 28,3% în cazul bărbaților). În contextul în care femeile, în general, au venituri mai mici decât bărbații, sunt implicate mai mult în activități neremunerate (îngrijirea copiilor, grija de gospodărie etc.), iar ponderea acestora este mult mai mare în nișa săracilor și vulnerabililor, pe termen mediu criza pandemică poate determina ca mai multe femei să fie asociate cu categorii și mai defavorizate, sporind și mai mult inegalitatea de gen din punct de vedere a dependenței financiare.

1. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/04/22/world-bank-predicts-sharpest-decline-of-remittances-in-recent-history>

Figura 10

Analiza ponderii remitențelor în veniturile totale, pe sexe și zona de reședință

VULNERABILITATEA FINANCIARĂ ÎN PERIOADA PANDEMIEI COVID-19

O analiză de gen a impactului crizei pandemice asupra veniturilor femeilor și bărbaților din Moldova

INTRODUCERE

Pandemia COVID-19 a determinat o serie de șocuri asupra populației, impactul acestora fiind resimțit în mod diferit de către femei și bărbați. Ca urmare a răspândirii virusului de tip nou și a instaurării măsurilor restrictive de către autoritățile din Republica Moldova, s-a observat că efectele situației se răsfrâng diferit asupra bărbaților și femeilor, atât în plan economic, cât și social. Acest lucru este determinat, inclusiv, de diferențele de roluri pe care le joacă femeile și bărbații în societate și în familie.

Analiza de față vine să identifice efectele răspândirii pandemiei asupra femeilor și bărbaților, punând în evidență necesitățile specifice ale acestora pe termen scurt și lung, dar și modul în care femeile și bărbații au răspuns noilor provocări și schimbări în sfera socială și economică.

Îndeosebi, documentul dat relevă constatările de bază cu referire la răspândirea efectelor pandemiei COVID-19 asupra veniturilor femeilor și a bărbaților și modalitățile prin care inegalitățile de gen se pot acutiza. În contextul în care criza provocată de pandemie a determinat sporirea nivelului de implicare, în special a femeilor, în activitățile de îngrijire a copiilor, ceea ce a accentuat și mai mult inegalitățile de gen pe piața muncii,¹ ne-am propus să vedem cum acest lanț logic de efecte s-a transpus asupra veniturilor disponibile ale femeilor și bărbaților. Astfel, ne-a preocupat să identificăm care sunt canalele principale pentru accentuarea vulnerabilității financiare în rândul femeilor și al bărbaților și cum acestea pot determina manifestarea și extinderea inegalităților de gen.

În cadrul acestei cercetări, vulnerabilitatea financiară de gen, actuală și potențială, este analizată prin prisma a trei surse principale de obținere a câștigului, și anume: (i) activitățile productive, (ii) prestațiile sociale și (iii) transferurile, inclusiv remitențele. Conform Biroului Național de Statistică (BNS), anume aceste trei componente stau la baza veniturilor disponibile.² Totodată, ținând cont de contextul național, în special a măsurilor întreprinse în sensul diminuării efectelor provocate de criza pandemică, cât și de cel global, în ceea

ce vizează prognozele pentru 2020 ale efectelor crizei asupra remitențelor, un accent mai mare a fost pus spre evaluarea vulnerabilității provocate de fluctuația nivelului de remitențe și a veniturilor obținute de la locul muncii.

În Moldova se observă o înrăutățire a situației epidemiologice privind infecția COVID-19, femeile fiind mai afectate decât bărbații. La moment, în Republică au fost confirmate 12 732 cazuri de infecție cu noul Coronavirus,[1.1.] iar numărul persoanelor ce zilnic se confruntă cu acest virus este în creștere bruscă (de exemplu de la 109 cazuri raportate pe 1 iunie a.c., la 478 de cazuri pe 17 iunie). Conform statisticii naționale, numărul de femei infectate cu noul tip de coronavirus este superior numărului de bărbați (58,47% femei versus 41,53% bărbați)[2.2.]. Decalajul mare dintre femei și bărbați s-ar datora numărului enorm de cadre medicale din prima linie, care sunt preponderent femei. În contextul în care impactul pandemiei se face tot mai resimțit, intensificând inegalitățile deja existente, în cazul menținerii sau agravării acestui tablou precar în Moldova, nu excludem că bărbații și, în special femeile, vor fi expuși în fața unei vulnerabilități sociale și economice mai drastice pe termen scurt și mediu.

Cercetarea a fost realizată de către Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD), în cooperare cu Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women) și finanțată de Suedia. Datele au fost colectate de către Centrul de Investigații Sociologice și Marketing „CBS-AXA”, iar sondajul de opinie în acest sens a cuprins un eșantion de 1003 persoane cu vârstă de 18 ani și mai mult, fiind unul stratificat, probabilistic și reprezentativ pentru populația adultă a țării, cu excepția locuitorilor regiunii din stânga Nistrului. Eroare maximă fiind de +3,1%. Datele au fost colectate prin sondaj telefonic în perioada 13-26 aprilie 2020, iar chestionarul a fost redactat în limbile română și rusă, oferindu-se respondenților posibilitatea de a alege varianta.

Adițional au fost interpretate datele oficiale prezentate de statistica națională cu referire la situația veniturilor

populației pentru perioada relevantă analizei în cauză. Anual, în baza Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice (CBGC), BNS identifică și calculează care este venitul disponibil al gospodăriilor. Întrucât BNS prezintă datele anume în acest fel (la nivel de gospodărie), este important de menționat că în ceea ce privește dimensiunea egalității de gen, în cadrul acestei analize, atunci când prezentăm datele prin perspectiva femeilor și a bărbaților, anume din această sursă, ne referim la valorile specifice gospodăriilor în care capul familiei este bărbat sau femeie. Totodată, nu excludem faptul că, dacă aveau să fie prezentate datele cu referire la veniturile și cheltuielile femeilor și a bărbaților ca și persoane individuale, dar nu situația pe gospodărie, aceasta ar fi evidențiat mai mari inegalități de gen în ceea ce vizează câștigurile femeilor și a bărbaților și sursele acestora de venit. La fel, dat fiind faptul că în ultimii zece ani au parvenit mai multe schimbări cu privire la structura veniturilor, cheltuielilor și consumului populației și a crescut constant rata de non-răspuns a respondenților la CBGC³ în anul 2018, Biroul Național de Statistică a ajustat metodologia de calcul al pragului de sărăcie și metodologia CBGC. Ținând cont de aceste

precizări metodologice, în raportul de față ne vom axa mai mult pe analiza tendințelor, decât pe cifrele exacte pentru un an sau altul.

[1.1] Constatările evidențiate de analizele precedente elaborate în acest context

[2.2] Veniturile disponibile ale populației reprezintă totalitatea mijloacelor bănești și în natură provenite din activitatea salariată și pe cont propriu, de la realizarea producției agricole din gospodăria auxiliară, venit din proprietate, pensii și alte prestații sociale, și alte transferuri curente (inclusiv mărfuri și sume bănești primite din afara gospodăriei).

1. Datele specific pentru ziua de 18 iunie 2020,

<https://msmps.gov.md/ro/content/situatia-epidemiologica-privind-infecția-covid-19-18-iunie>

2. <http://gismoldova.maps.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html#/d274da857ed345efa66e1fbc959b021b>

3. Rata non-răspunsurilor constituie mai mult de 30 la sută, menținându-se tendința de creștere a acesteia în timp. Problema este mai accentuată în mediul urban, în special în municipiul Chișinău.

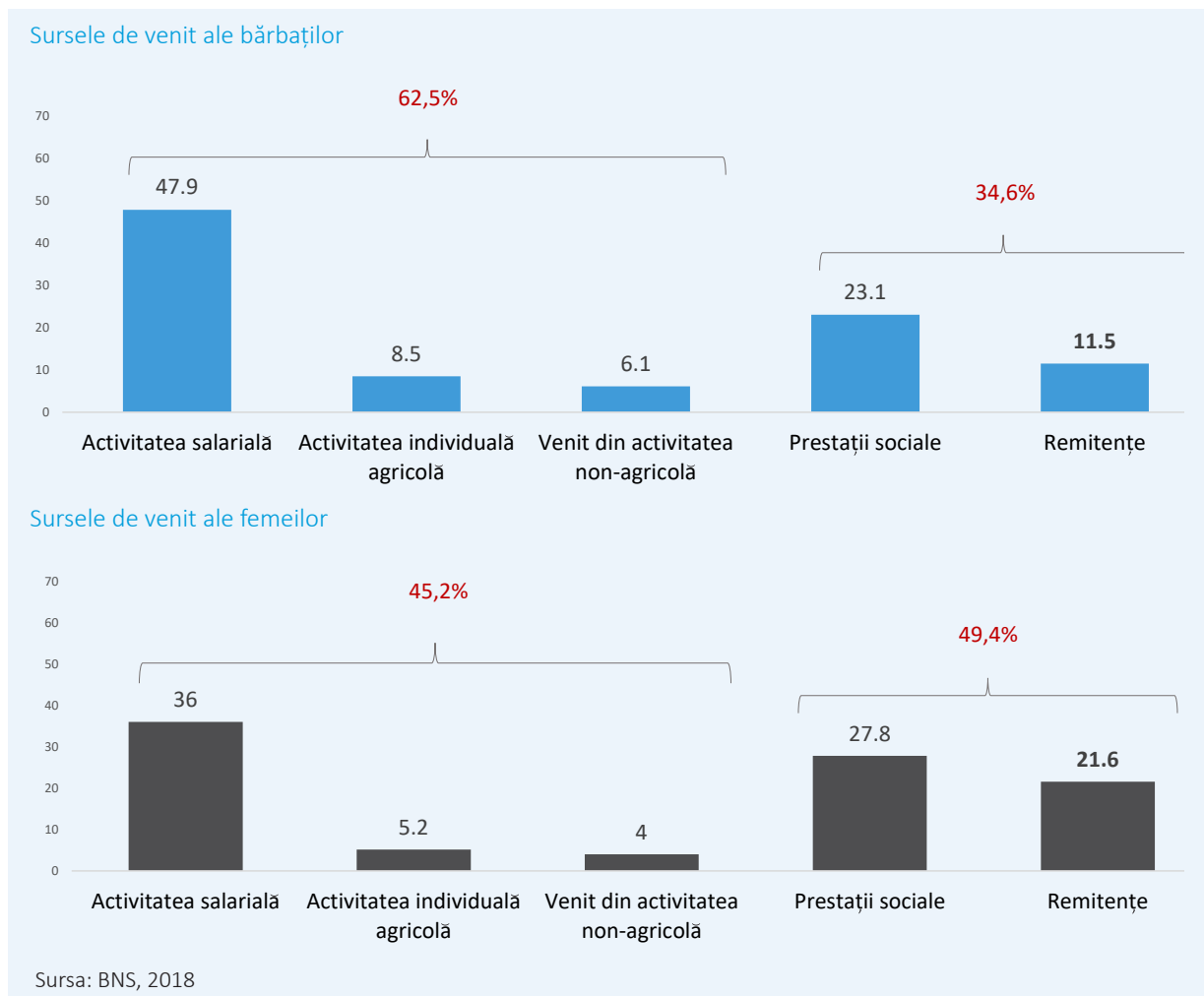
CONSTATĂRI

Bărbații obțin mai multe venituri din activitățile productive, iar femeile – din prestațiile sociale și remitențe. Astfel, în baza datelor oferite de BNS a fost posibil să se evidențieze că, în 2018, anume această activitate a generat cele mai multe venituri în gospodărie, fiind echivalentă cu 56,5% din volumul total al veniturilor disponibile. Analiza dezagregată a datelor, ce sunt reflectate în figura de mai jos, arată clar faptul că perspectiva de gen a evidențiat decalaje majore în acest sens. Dacă în cazul bărbaților anume această sursă reprezintă ponderea cea mai mare în venituri (62,6%), atunci pentru femei, circa 50% din veniturile disponibile sunt constituite din prestațiile

sociale și remitențe. A atras atenția și faptul că, dacă în ceea ce vizează prestațiile sociale inegalități de gen semnificative nu au fost observate (diferența fiind de 4,7 pp), atunci la capitolul remitențelor, femeile sunt dublu mai dependente de aceste surse de venit, decât bărbații. Astfel, a cincea parte din veniturile disponibile ale femeilor o reprezintă anume remitențele.

Figura 1

Analiza prin prisma de gen a ponderii veniturilor din diverse surse în veniturile totale disponibile, %

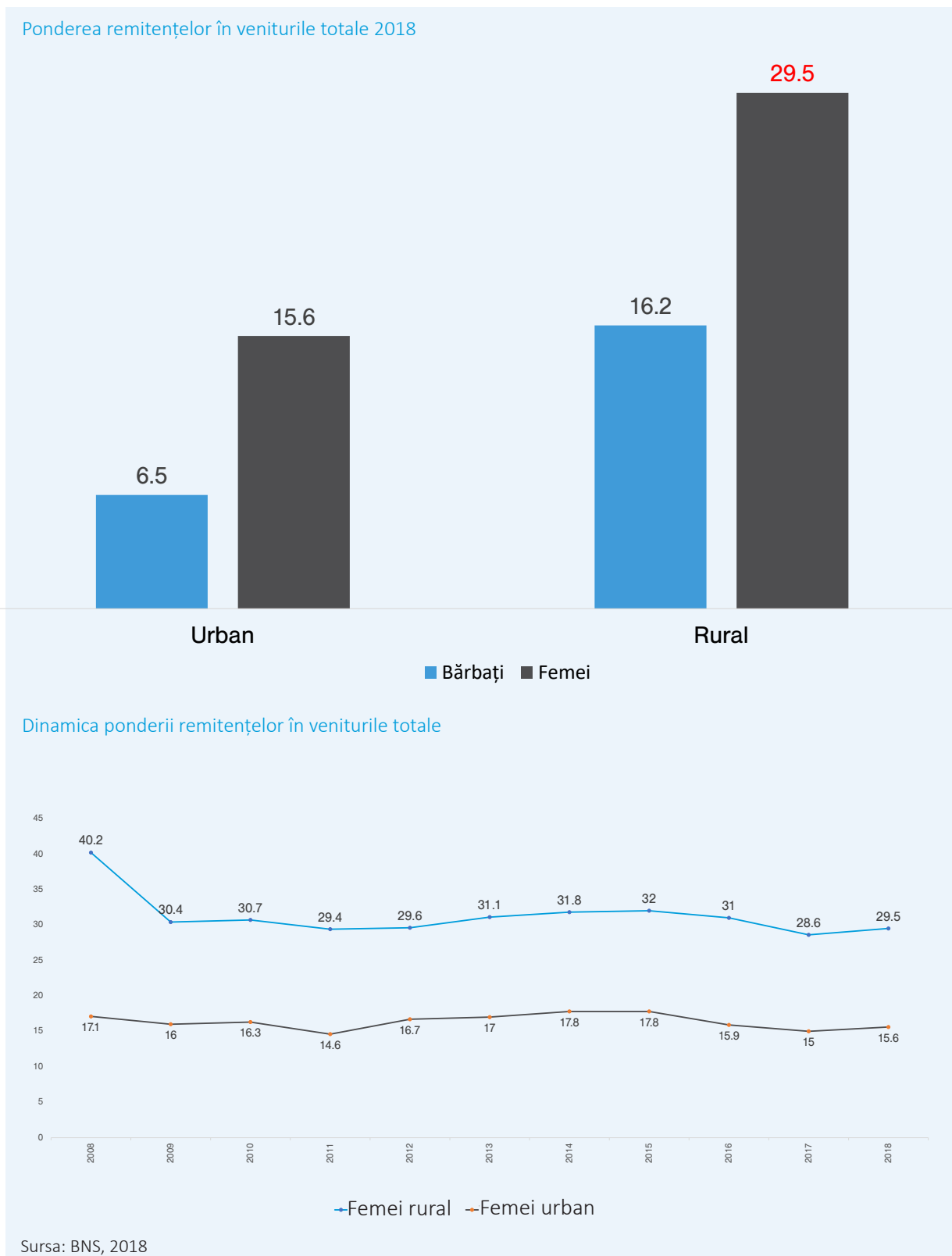
În profil teritorial, se evidențiază o dependență mai pronunțată a femeilor din mediul rural de remitențe. Datele reflectate în figura ce urmează, relevă că (!) tocmai 30% din veniturile femeilor din mediul rural sunt formate din remitențe, reprezentând categoria cea mai dependentă de sursa respectivă. Comparativ cu situația femeilor din urbe, aceasta semnifică o dependență de doua ori mai mare, iar în comparație cu bărbații din mediul urban – tocmai de cinci ori mai mare. Totodată, analiza în dinamică arată clar o dependență constantă de remitențe. Diferența atât

de mare a ponderii prestațiilor sociale și a remitențelor în veniturile totale ale femeilor poate fi explicată prin factorii structurali precum: (i) migrația mai mare în rândul bărbaților⁴ care expediază mijloace financiare acasă și (ii) multe gospodării în care capul familiei este femeia sunt gospodăriile în care acestea sunt pensionare și/sau văduve.

4. Conform BNS, în 2018 ponderea bărbaților din totalul persoanelor plecate peste hotare a fost de 67,5%.

Figura 2

Analiza ponderii remitențelor în veniturile totale pe criteriul de sex și mediul de trai

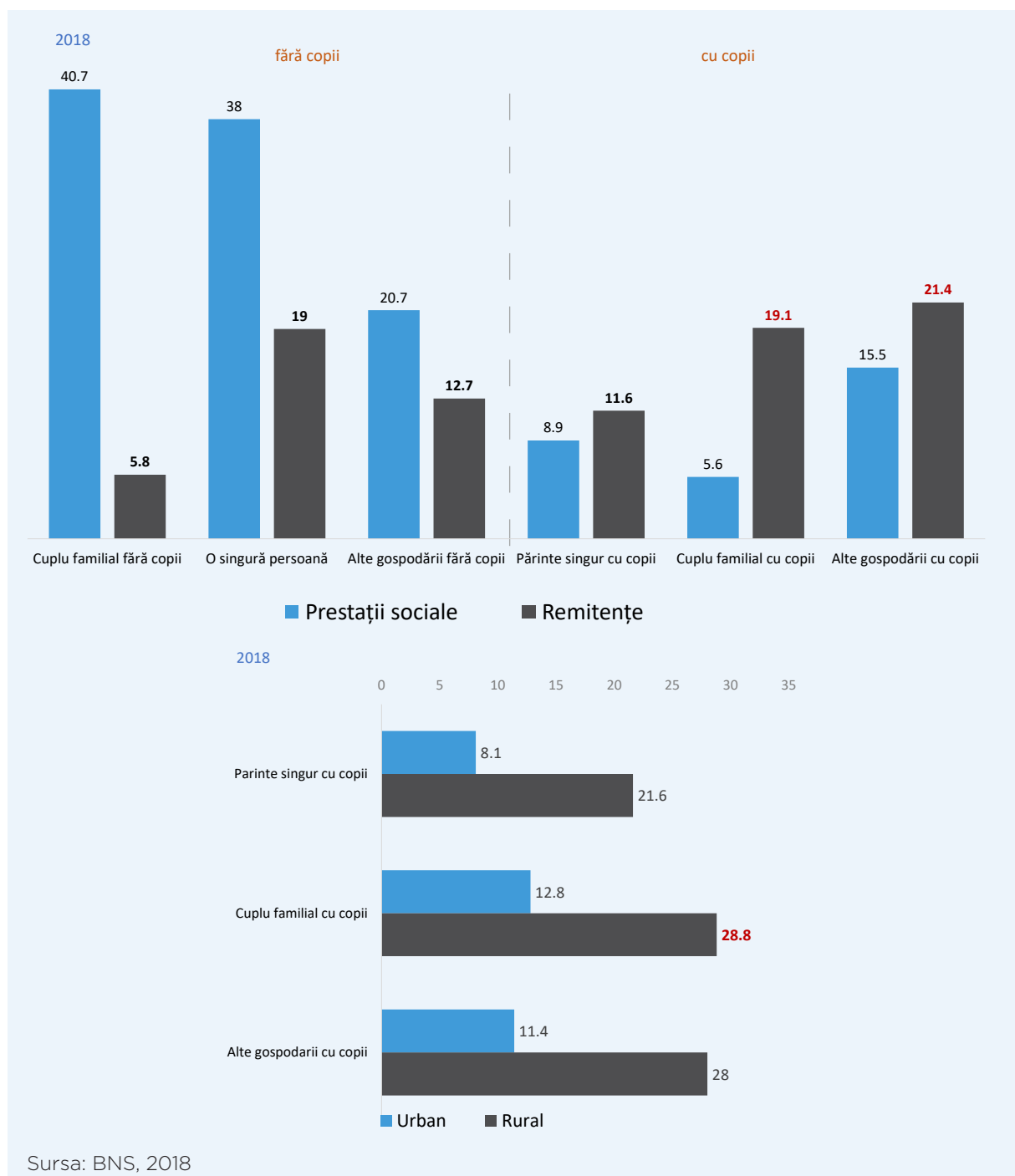

Famiile cu copii sunt mai dependente de remitențe. Aceasta poate fi explicat prin faptul că în gospodăriile cu copii, pentru a asigura un nivel decent de trai și un acces mai mare la serviciile de educație, sănătate, dezvoltare a copiilor, părinții sau rudele, în special bărbații pleacă la

muncă peste hotare, ceea ce și determină o dependență mai pronunțată de această sursă de venit. În cazul familiilor fără copii, predomină dependența mai mare de prestațiile sociale, ceea ce poate fi explicat prin prezența mai mult a vârstnicilor în această situație.

Figura 3

Analiza ponderii remitențelor în veniturile gospodăriilor cu copii și fără, inclusiv pe criteriul de mediu

Conform prognozelor estimate de Banca Mondială,⁵ la nivel global, în 2020, vor scădea brusc remitențele, cu aproximativ 20 la sută, din cauza crizei economice induse de pandemia COVID-19. Pentru țările din Europa și Asia Centrală această scădere se estimează tocmai la 27,5%. Scăderea proiectată, care ar fi cea mai puternică diminuare din istoria recentă, se datorează în mare măsură scăderii salariilor și a ocupării lucrătorilor migranți, care tind să fie mai vulnerabili la pierderea locurilor de muncă și a salariilor în timpul unei crize economice într-o țară gazdă.

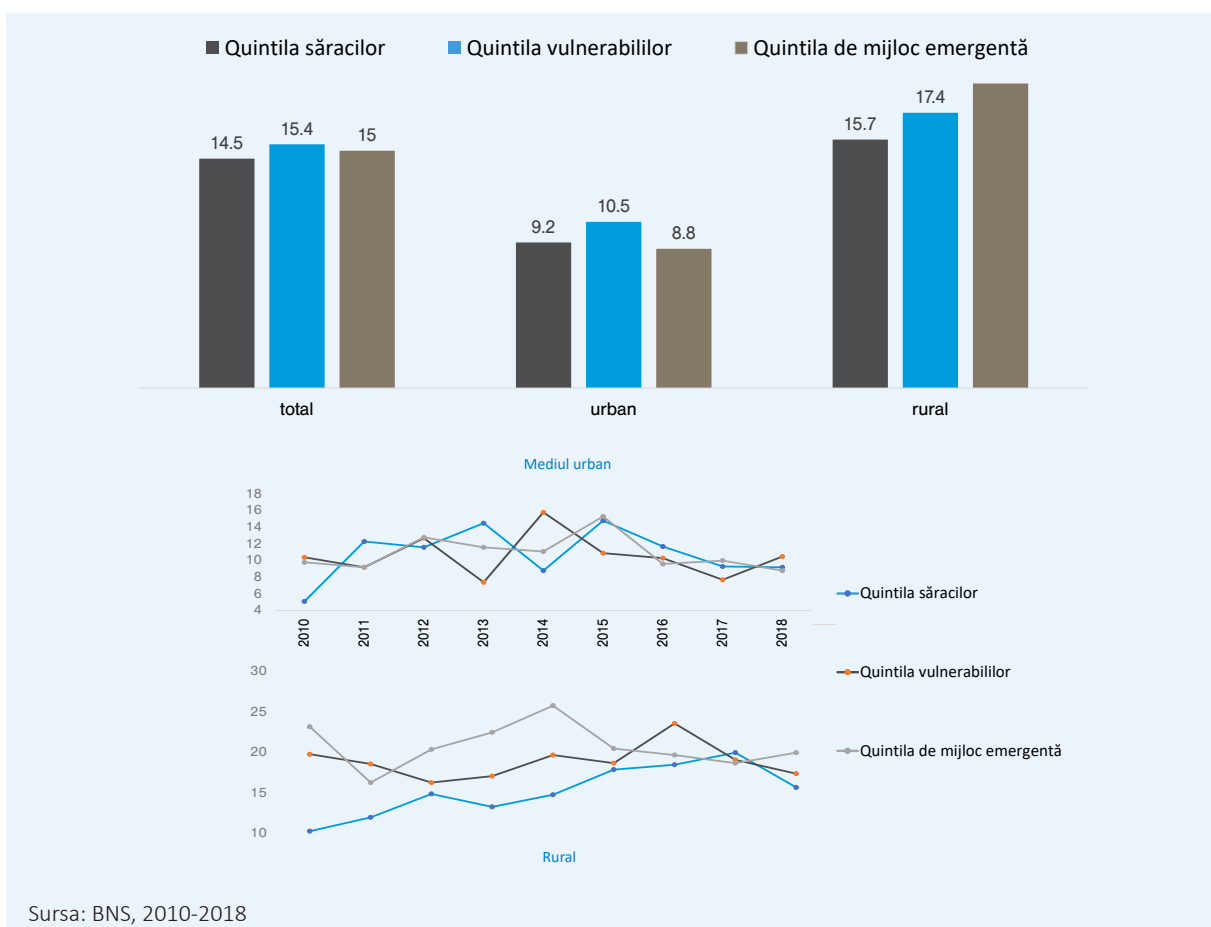
În Moldova, această diminuare ar putea determina ca mai multe categorii social-vulnerabile să fie plasate sub pragul sărăciei. În baza datelor caracteristice pentru Moldova, cu referire la valoarea monetară a remitențelor din 2019 (fiind de \$1 909,29 mln., reprezentând 16,3% din PIB)⁶ și a valorii estimative de reducere a acestora (prognostată BM pentru țările din Europa și Asia Centrală – 27,5%), printr-un calcul matematic putem deduce cu aproximație că, în 2020, valoarea monetară a

remitențelor se va reduce în medie cu \$525 mln., sumă destul de semnificativă pentru populația țării noastre. Întrucât remitențele reprezintă o sursă importantă de venit, iar în perioada crizei provocate de pandemie mai multe persoane au revenit în țară,⁷ sistându-și temporar sau definitiv activitatea de lucru peste hotare, se poate prognoza un impact financiar puternic asupra celor mai sărace și vulnerabile categorii de persoane, în special ale celor din mediul rural (a se vedea figura de mai jos).

- <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/04/22/world-bank-predicts-sharpest-decline-of-remittances-in-recent-history>
- <https://www.worldbank.org/en/topic/migrationremittancesdiasporaissues/brief/migration-remittances-data>
- Analiza "Tranziția inegală la muncă în perioada pandemiei. O analiză de gen a impactului crizei pandemice asupra oportunităților de angajare pentru femeile și bărbații din moldova", CPD, UN Women, mai 2020

Figura 4

Dinamica ponderii remitențelor în veniturile celor mai sărace categorii

Dinamica dependenței acestor categorii de remitențele intrate în țară evidențiază două constatări de bază: (i) în primul rând se evidențiază dependența continuă a celor mai defavorizate categorii de persoane, anume din mediul rural, de aceste surse de venit și (ii) în al doilea rând, reducerea ponderilor acestor mijloace financiare în veniturile gospodăriilor, începând cu 2015-2016, atât în mediul rural, cât și urban, poate fi explicate de criza economică din Rusia, acolo unde majoritatea bărbaților din Moldova aleg să plece la muncă. Astfel, prin deducere, sesizăm că reducerea remitențelor din cauza crizei provocate de pandemia COVID-19 va avea un impact și mai mare asupra nivelului de sărăcie a celor mai vulnerabile categorii de persoane.

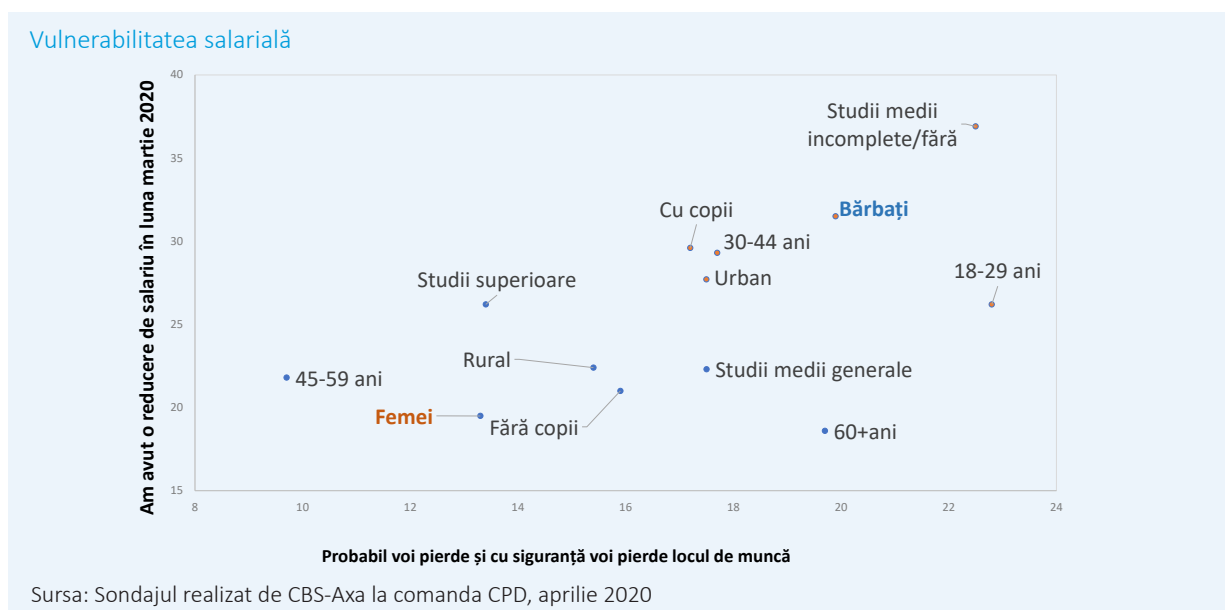
Complementar cu informația reflectată, aceasta ar presupune că femeile și familiile cu copii din mediul rural vor avea cel mai mult de suferit de diminuarea remitențelor. Prin urmare, o scădere a remitențelor în rândul acestor grupuri defavorizate va afecta negativ capacitatea lor de a investi în servicii de sănătate, de educație și alte servicii esențiale, deoarece mai multe din finanțele lor vor fi direcționate către soluționarea deficitului de alimente și a nevoilor imediate de trai⁸ Chiar dacă efectele acestor modificări nu vor fi resimțite imediat, pe termen mediu, efectele crizei pandemice se vor pronunța în acest context. Prin urmare constatăm că variațiile în acest sens pot fi considerate un canal important de manifestare și agravare a inegalităților de gen.

La capitolul vulnerabilității salariale, într-o proporție mai mare, bărbații au fost și vor fi imediat afectați de criza pandemică. Aici ne referim atât la pierderile imediate de câștiguri obținute de la un loc de muncă, cât și la potențialele riscuri de a fi expuși în fața disponibilizării în timpul ce urmează. Datele generate de sondajul de opinie desfășurat în aprilie 2020 au relevat nivelul de autoapreciere a efectelor crizei pandemice asupra veniturilor obținute din activitățile productive ale femeilor și bărbaților. Figura de mai jos contrapune răspunsurile oferite de respondenți în acest context. Astfel, clar se vede că bărbații fac parte din categoria cea mai vulnerabilă din punct de vedere salarial, o vulnerabilitate ce s-a manifestat deja și care urmează să se manifeste într-un timp apropiat. La fel, figura relevă că printre cei mai vulnerabili sunt și persoanele fără studii sau cu studii incomplete, tinerii și adulții (18-44 ani) și cei ce au copii. Astfel, direct se observă că măsurile de restricție impuse la nivel de stat pentru a diminua impactul nociv provocat de pandemia COVID-19 (inclusiv menținerea distanței sociale, sistarea activității mai multor agenți economici etc.) s-au răsfrâns imediat asupra veniturilor disponibile ale cetățenilor.

8. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/04/22/world-bank-predicts-sharpest-decline-of-remittances-in-recent-history>

Figura 5

Cartografierea respondenților prin prisma vulnerabilității salariale, %

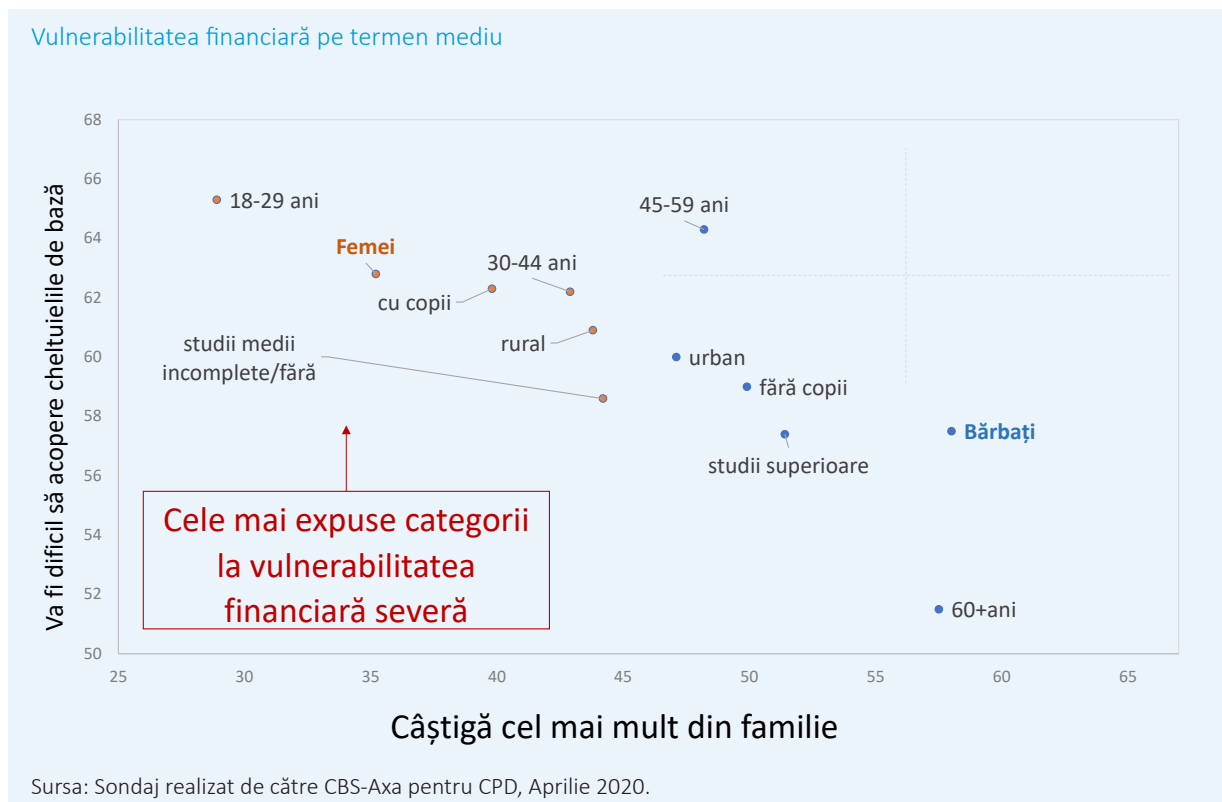

Totuși, pe termen mediu, femeile ar face față mai dificil situației în care se vor menține măsurile restrictive legate de răspândirea pandemiei COVID-19. Sondajul a evidențiat că tocmai 63% dintre femei au indicat că le va fi dificil să-și acopere necesitățile de bază, precum procurarea produselor alimentare, a produselor igienice etc., inegalitatea de gen în acest sens echivalându-se cu 5,3 pp. Disponibilitatea economiilor vine să argumenteze vulnerabilitatea la care sunt expuse femeile (doar 22,5% din respondente au indicat că au ceva economii, dar le țin pentru zile negre, comparativ cu 28,3% în cazul bărbaților).

În contextul în care femeile, în general, au venituri mai mici decât bărbații, sunt implicate mai mult în activități neremunerate (îngrijirea copiilor, grija de gospodărie etc.), iar ponderea acestora este mult mai mare în nișa săracilor și vulnerabililor, pe termen mediu criza pandemică poate determina ca mai multe femei să fie asociate cu categorii și mai defavorizate, sporind și mai mult inegalitatea de gen din punct de vedere a dependenței financiare. A atras atenția că în această categorie intră și persoanele ce au copii, cele din mediul rural și cele cu un nivel mic de studii.

Figura 6

Cartarea respondenților prin prisma expunerii pe termen mediu la vulnerabilitatea financiară severă

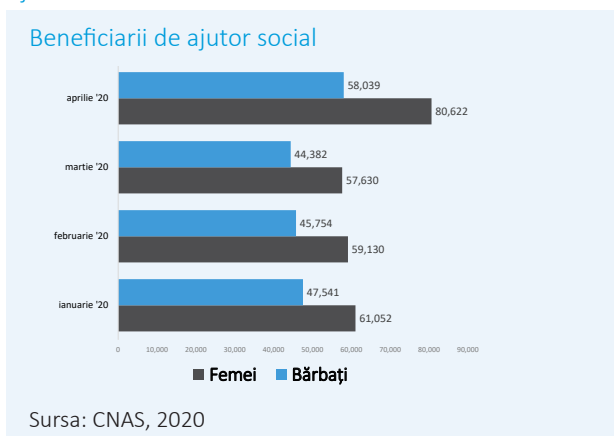

Din perspectiva prestațiilor sociale, vulnerabilitatea financiară nu va fi atât de pronunțată. Figura de mai jos reflectă numărul persoanelor ce au intrat în ajutor social în primele patru luni ale anului 2020. Prin urmare, pentru luna aprilie se observă o creștere vizibilă a categoriilor defavorizate ce au avut necesitatea de a beneficia de suportul financiar din partea statului, femeile fiind mai dependente de aceste surse. Adițional, datele sondajului de opinie desfășurat în aprilie 2020 relevă că în rândul mai multor femei respondente a sporit sau a rămas

neschimbată valoarea pensiilor și ale altor plăți sociale (inegalitatea de gen înregistrând o valoare medie de 5,5 pp). Prin urmare, putem deduce că, în pofida unei dependențe de prestațiile sociale mai mari în rândul femeilor, nu excludem faptul că anume această sursă de venit, pe termen scurt sau mediu, nu va afecta negativ volumul total al câștigurilor femeilor și a bărbaților.

Figura 7

Analiza perspectivei de gen în rândul beneficiarilor ajutorului social

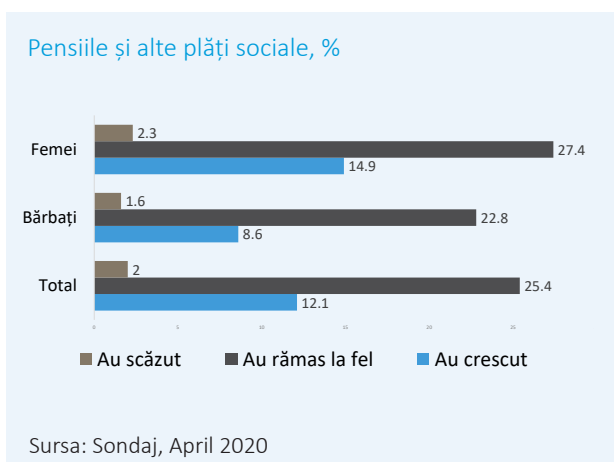

2. Pe termen scurt, ținând cont de reducerea veniturilor din activitățile productive, bărbații vor fi mai afectați de criza pandemică. Totuși, pe termen mediu, nu excludem că inegalitățile de gen la nivel de salarii și pensii se vor accentua, defavorizând mai mult femeile. Aceasta poate fi explicat prin faptul că femeile vor deveni mai inactice pe piața forței de muncă (fie se vor retrage, fie vor lucra la distanță), din cauza divizării inegale a responsabilităților de îngrijire, situație deja care s-a manifestat pe parcursul crizei pandemice și care nu este exclus că se va agrava.

3. Considerând că femeile, în special cele din mediul rural, sunt mai dependente de remitențe, reducerea acestora probabil va afecta mai mult anume această categorie, însă nu cunoaștem cât de rapid aceste efecte se vor manifesta în timp, întrucât această tranziție nu va fi atât de bruscă precum variațiile la capitolul de veniturile obținute de la locurile de muncă.

Figura 8

Autoanaliza respondenților a impactului crizei pandemice

În final putem menționa că, din perspectiva vulnerabilității financiare, provocate și accentuate de criza pandemică COVID-19, pot fi reliefate trei constatări majore:

1. Faptul că pentru femeii o sursă importantă de venit o constituie prestațiile sociale, variațiile observate în perioada crizei pandemice, nu evidențiază o modificare negativă în acest sens, ceea ce presupune că, pe termen scurt sau mediu, din această perspectivă, veniturile nu vor fi atât de afectate, iar vulnerabilitatea financiară a femeilor nu va fi atât de pronunțată. Cu toate acestea, nu trebuie de omis faptul că o analiză mult mai detaliată și constantă trebuie a fi întreprinsă în sensul monitorizării situației date.

PANDEMIA COVID-19 ȘI INEGALITĂȚILE ÎN BUNĂSTAREA POPULAȚIEI

O analiză a impactului crizei pandemice asupra nivelului stării de bine în rândul femeilor și bărbaților

INTRODUCERE

Pandemia COVID-19 a determinat o serie de schimbări și efecte asupra populației, acestea fiind interiorizate în mod diferit de către femei și bărbați. Ca urmare a răspândirii virusului de tip nou și instaurării măsurilor restrictive de către autoritățile din Republica Moldova, s-a observat că efectele situației se răsfrâng diferit asupra bărbaților și femeilor, atât în plan economic, cât și social. Acest lucru este determinat, inclusiv, de diferențele de roluri pe care le joacă femeile și bărbații în societate și în familie.

Analiza de față vine să identifice efectele răspândirii pandemiei asupra femeilor și bărbaților, punând în evidență necesitățile specifice ale acestora pe termen scurt și lung, dar și modul în care femeile și bărbații au răspuns noilor provocări și schimbări în sfera socială și economică.

Studiul de față analizează impactul pandemiei COVID-19 asupra bunăstării populației, punând accent pe problemele legate de sănătatea fizică și emoțională a femeilor și bărbaților, în mod special a celor din grupurile vulnerabile. Studiul evidențiază criza emoțională provocată de pandemie, la care au fost expuse femeile, în mare parte.

În Moldova se observă o înrăutățire a situației epidimiologice privind infecția COVID-19, femeile fiind mai afectate decât bărbații.

Totodată, analiza pune în evidență și problemele legate de securitatea fizică în perioada de pandemie. Distanțarea socială și izolarea la domiciliu au determinat sporirea riscului de violență în familie. Efectele acestui fenomen se răsfrâng simțitor asupra femeilor. În Moldova se observă o înrăutățire a situației epidimiologice privind infecția COVID-19, femeile fiind mai afectate decât bărbații.

La moment, în Republica Moldova au fost confirmate 12 732 cazuri de infecție cu noul Coronavirus,¹ iar numărul persoanelor ce zilnic se confruntă cu acest virus este în creștere bruscă (de exemplu de la 109 cazuri raportate pe 1 iunie a.c., la 478 de cazuri pe 17 iunie). Conform statisticii naționale, numărul de femei infectate cu noul tip de coronavirus este superior numărului de bărbați (58,47% femei versus 41,53% bărbați)². Decalajul mare dintre femei și bărbați s-ar datora numărului enorm de cadre medicale din prima linie, care sunt preponderent femei. În contextul în care impactul pandemiei se face tot mai resimțit, intensificând inegalitățile deja existente, în cazul menținerii sau agravării acestui tablou precar în Moldova, nu excludem că bărbații și, în special femeile, vor fi expuși în fața unei vulnerabilități sociale și economice mai drastice pe termen scurt și mediu.

Analiza a fost realizată de către Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare, în parteneriat cu Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women) și finanțată de Suedia.

Datele au fost colectate de către Centrul de Investigații Sociologice și Marketing „CBS-AXA”, ade 1003 persoane, cu vârstă de 18+ ani, reprezentativ pentru populația adultă a țării, cu excepția locuitorilor regiunii din stânga Nistrului. Cercetarea se bazează pe un eșantion stratificat, probabilistic, metoda de colectare fiind sondajul telefonic, cu o eroare maximă de +3,1%. Datele au fost colectate în perioada 13-26 aprilie 2020.

Totodată, au fost utilizate date din cadrul sondajelor-tracker - COVID-19 în Republica Moldova, Trealizate de către Centrul de Studii Sociale și Marketing „CBS-Research”, cu suportul conceptual și de expertiză acordat de către Centrul de Politici și Analize în Sănătate [1.1].

Sondajele au fost realizate în perioada 4 aprilie – 10 mai 2020, în cadrul a XIV valuri. Sondajele sunt reprezentative pentru populația RM cu vârsta de 18+ ani.

[1. 1] COVID-19 În Republica Moldova – Sondaje Tracker, <https://eef.md/index.php?pag=news&id=929&rid=1503&l=ro>

[1] Datele specific pentru ziua de 18 iunie 2020, <https://msmps.gov.md/ro/content/situatia-epidemiologica-privind-infectia-covid-19-18-iunie>

[2] <http://gismoldova.maps.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html#/d274da857ed345efa66e1fbc959b021b>

CONSTATĂRI

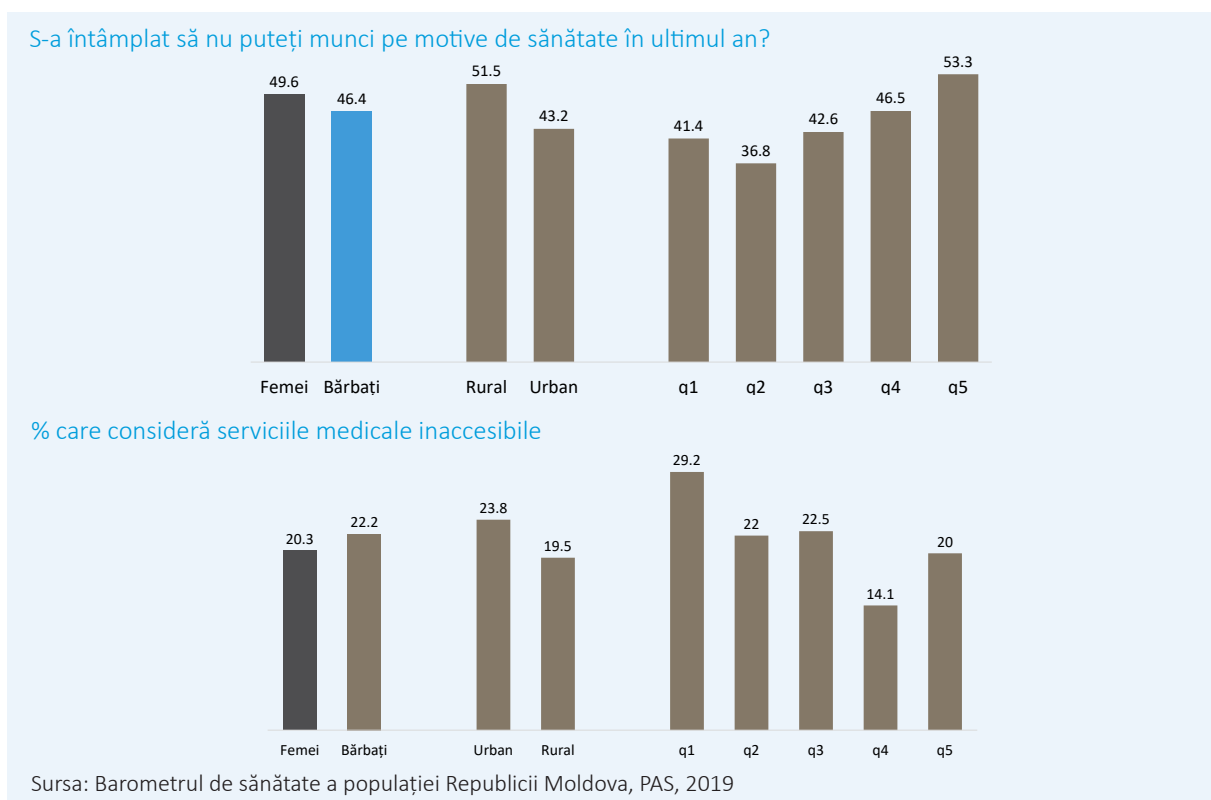
Una din șase persoane în Moldova nu este satisfăcută de starea sănătății. Aprecierea acestora ca fiind rea sau foarte rea este mai frecvent întâlnită în rândul persoanelor vârstnice, din mediul rural, cu venituri reduse, altfel spus – în rândul grupurile mai vulnerabile. În același timp, jumătate din populație a fost nevoită să renunțe la muncă din cauza problemelor de sănătate, fiind mai afectate femeile. Pe de altă parte, bărbații sunt mai tentați să

considere serviciile medicale inaccesibile. Inegalități de acces se atestă în funcție de nivelul de venituri: serviciile medicale par a fi inaccesibile pentru circa 30% dintre persoanele din quintila 1 (cea mai săracă) ².

2. Barometrul de sănătate a populației Republicii Moldova, PAS, 2019, <http://pas.md/ro/PAS/Studies/Details/147>

Figura 1

Percepțiile privind starea de sănătate și nivelul de acces la serviciile medicale, %

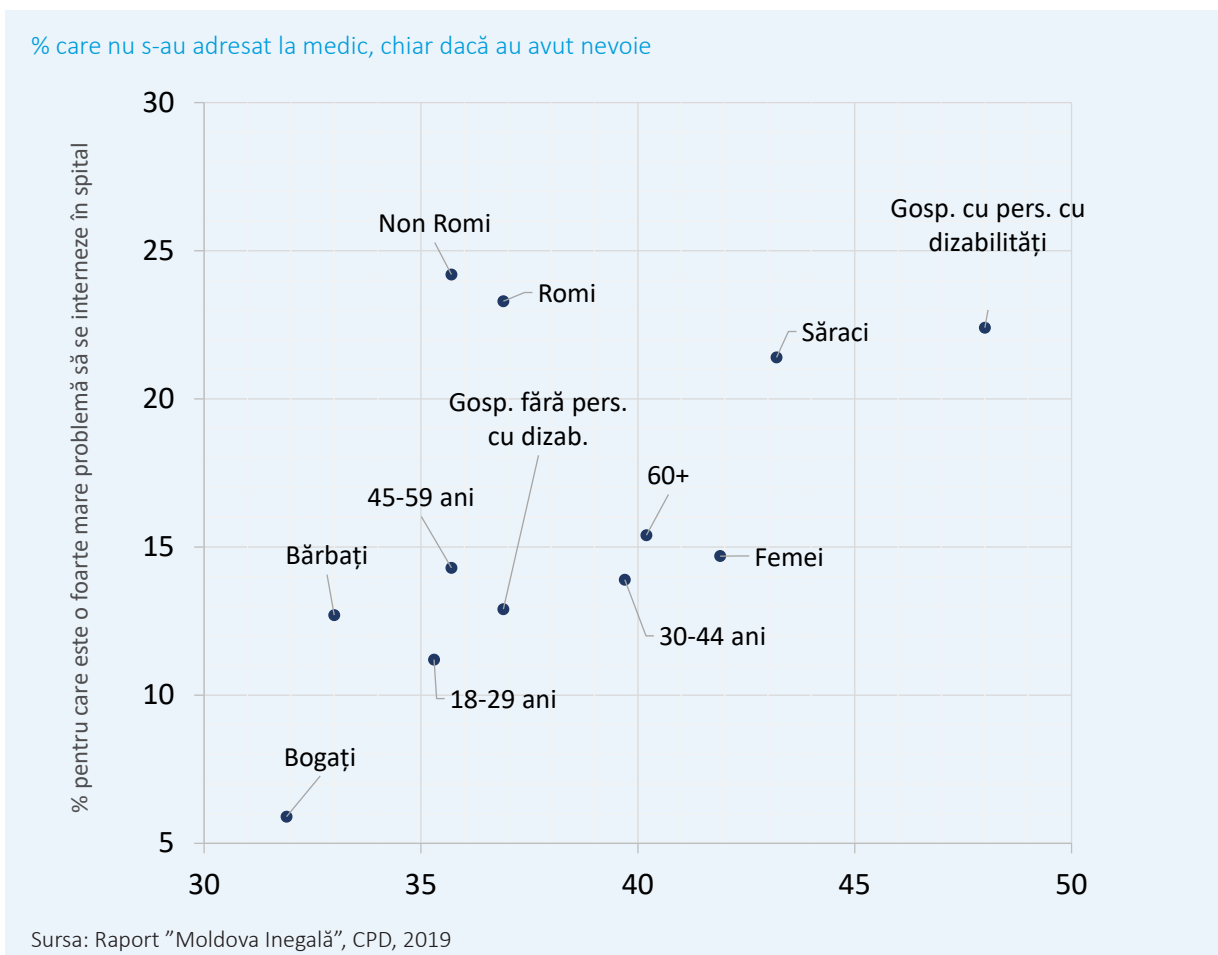

Necesitățile populației legate de sănătate rămân neacoperite, în special în cazul grupurile vulnerabile. Acestea din urmă beneficiază cel mai puțin de serviciile de sănătate. Astfel, constatăm că circa 48% din gospodăriile în care sunt prezente persoane cu dizabilități nu s-au adresat

la medic, chiar dacă au avut nevoie. În aceeași situație au fost și gospodăriile cu venituri reduse, vârstnicii și femeile.

Figura 2

Cererea neacoperită de servicii medicale

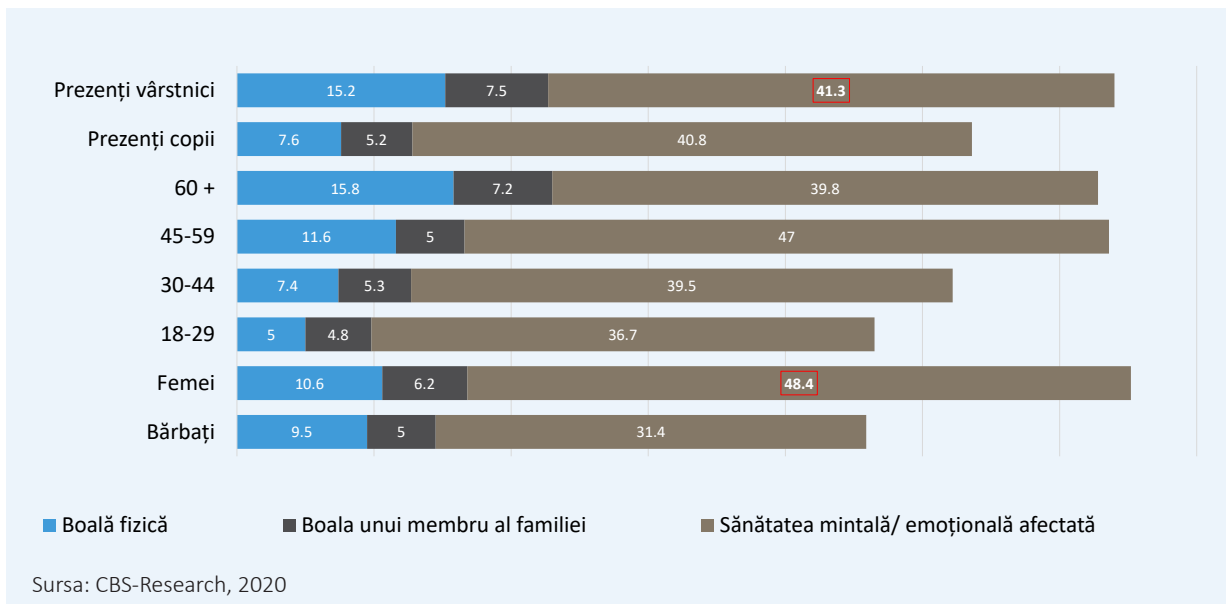
Criza pandemică provocată de COVID-19 a acutizat și mai mult problemele de sănătate, în special cele legate de bunăstarea emoțională. Peste 15% din populație s-au confruntat personal sau un membru al familiei cu o anumită boală (alta decât infectarea cu COVID-19) în perioada de izolare socială, mai vulnerabile, în acest sens, fiind familiile vârstnice. Vulnerabilitatea acestora se dublează dacă luăm în calcul restricțiile impuse persoanelor cu vârsta de peste 60 de ani de a părăsi locuința sau de a interacționa social. Odată cu răspândirea epidemiei și instituirii măsurilor de izolare socială, a fost afectată și sănătatea mintală sau emoțională a populației – circa 40% confruntându-se cu asemenea probleme. Cel mai afectate sunt femeile (48%),

care și-au asumat marea parte a responsabilităților casnice și au petrecut mai mult timp în izolare socială, comparativ cu bărbații. Totodată, pandemia a expus marea parte a populației la incertitudine și anxietate. Temerile legate de starea sănătății, frica de a pierde persoanele apropiate și presiunile financiare și sociale au determinat o sporire a riscului în rândul populației de a suferi probleme de sănătate mintală/ emoțională, frustrări și anxietate. Majoritatea populației se arată îngrijorată de sănătatea proprie sau a membrilor familiei (peste 75%), atât fizică, cât și mintală.³ Pe lângă acestea, o preocupare importantă

3. COVID-19 în Moldova – Sondaje tracker, <https://eef.md/index.php?pag=news&id=929&rid=1503&l=ro>

Figura 3

Problemele de sănătate cu care s-a confruntat populația în perioada pandemiei COVID-19, %

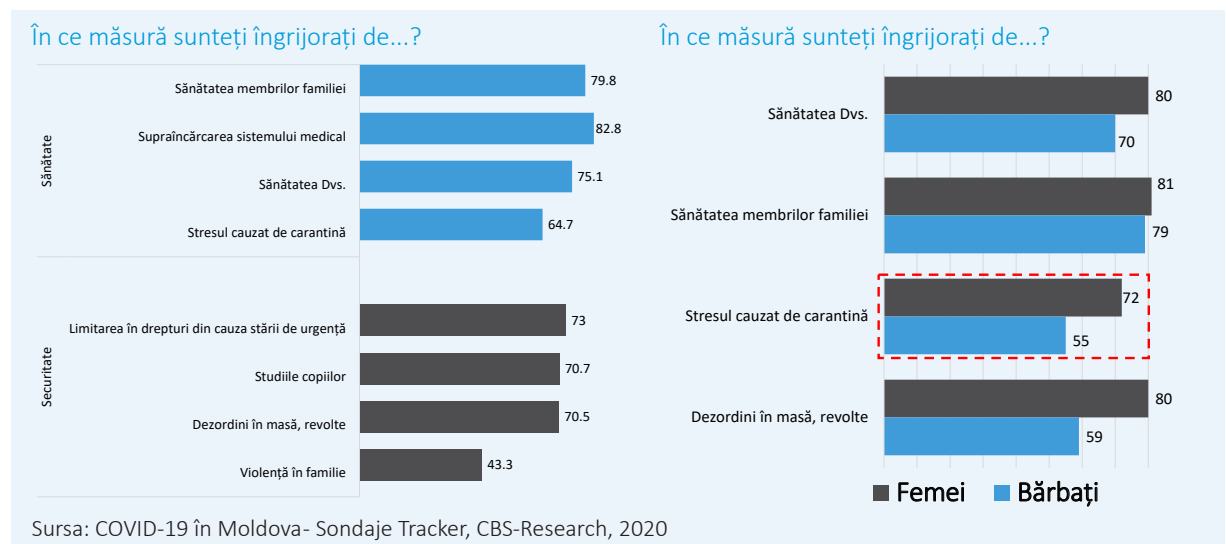

a populației ține de securitatea și bunăstarea fizică în perioada crizei pandemice. Peste 70% din populație manifestă temeri legate de lezarea drepturilor în perioada stării de urgență, dezordini în masă și chiar violență în cadrul familiei. Femeile sunt mai expuse stării de anxietate

și presiunii psihologice, acestea fiind cauzate de măsurile de distanțare socială și constrângerile sociale (timpul petrecut în izolare la domiciliu, responsabilitățile casnice etc.).

Figura 4

Preocupările populației în perioada pandemiei COVID-19, %

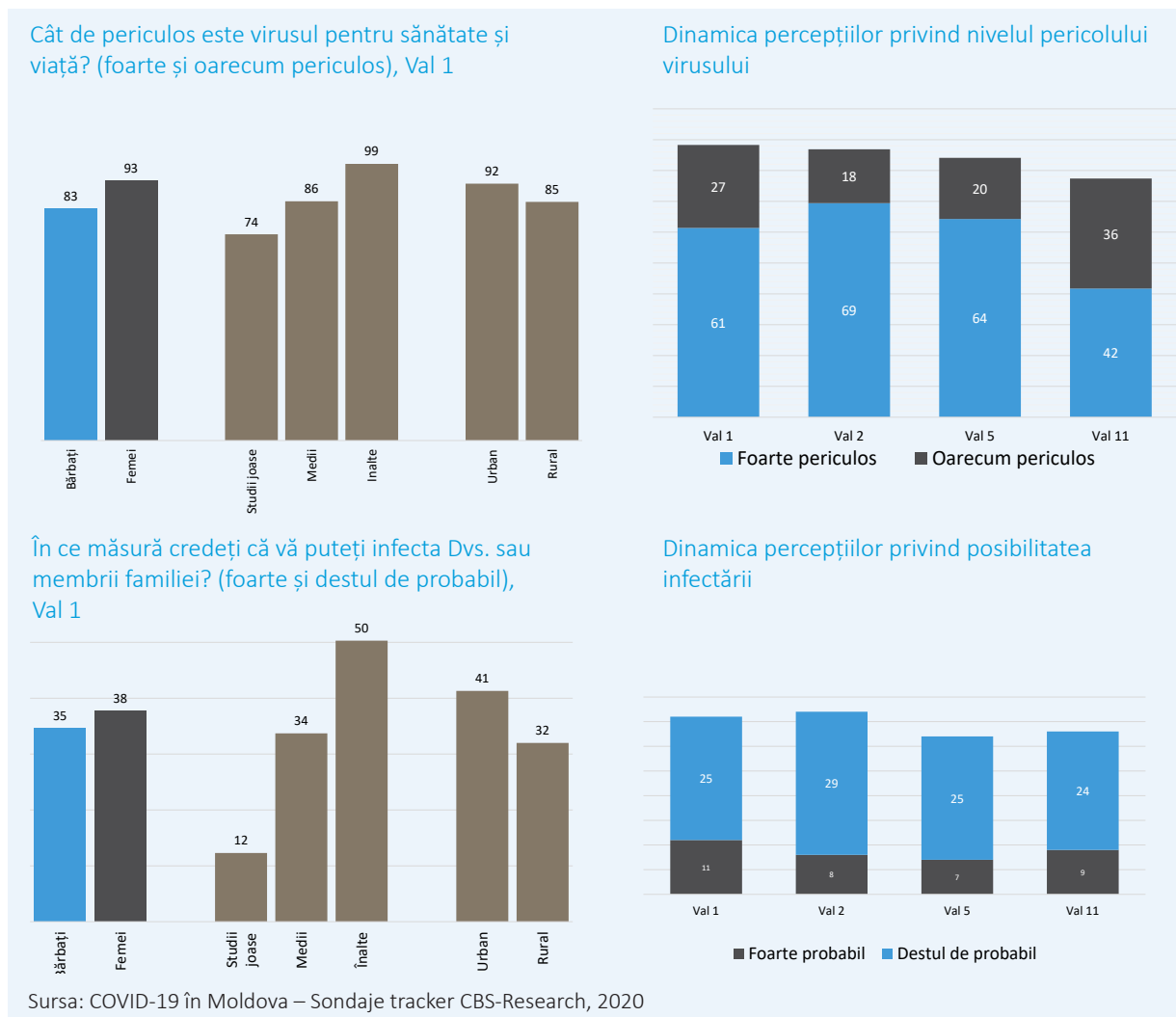

Nivelul de anxietate crește pe măsura sporirii riscului de infectare cu COVID-19. Odată cu răspândirea pandemiei, preocupările și temerile față de starea sănătății au sporit vizibil. Frica de a contacta virusul COVID-19 a cuprins întreaga populație, indiferent de vârstă sau statut. Femeile sunt mai afectate emoțional de situația epidemiologică, acestea fiind mai preocupate de riscul infectării și implicațiile asupra sănătății. Totodată, pentru un răspuns de politici adecvat, este important să fie luate în calcul și inegalitățile în funcție de studii și reședință. Persoanele cu nivel înalt de studii, din mediul urban sunt mult mai

îngrijorate de posibilitatea infectării și, totodată, sunt mai conștiente de iminența pericolului de infectare. Acest lucru se explică prin: (i) acces mai redus la informație relevantă în zonele rurale, (ii) inegalități de participare, învățare și informare între diferite categorii de populație, (iii) nivel redus de interes pentru studiere, analiză a informației în rândul populației cu nivel scăzut de studii. În același timp, relaxarea măsurilor de carantină a determinat și modificări în dinamica percepțiilor și comportamentelor: la începutul lunii mai (valul 11 de cercetare) ponderea populației preocupată de pericolul de infectare scade treptat.

Figura 5

Nivelul de îngrijorare a populației față de riscul infectării cu COVID-19, Val = sondaj longitudinal

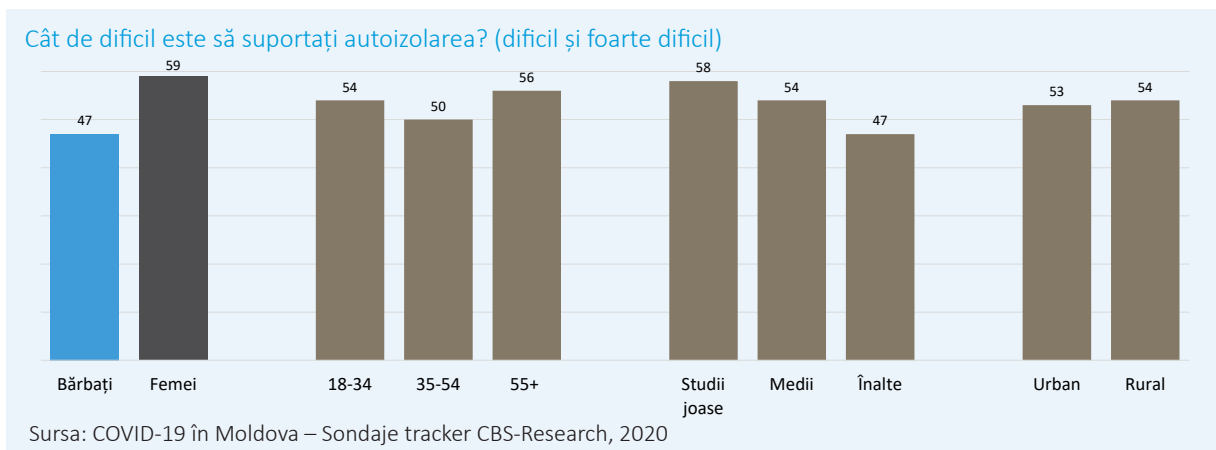

În același timp, măsurile de izolare socială impuse de către autorități au afectat și mai mult sănătatea emoțională a populației. Pentru mai mult de jumătate din populația țării, în special pentru femei, carantina și izolarea la domiciliu s-au dovedit a fi extrem de dificile din perspectiva sănătății mintale, acestea fiind constrânse fie să-și asume majoritatea responsabilităților casnice în izolare, fie să

le combine cu munca la distanță. Efectele măsurilor de izolare sunt mai puțin resimțite în rândul persoanelor cu nivel înalt de studii, ceea ce indică asupra probabilității mai înalte de a fi ocupate în acele sectoare economice care permit respectarea măsurilor de distanțare socială și lucrul la domiciliu.

Figura 6

Efecte izolării sociale asupra sănătății mintale a populației

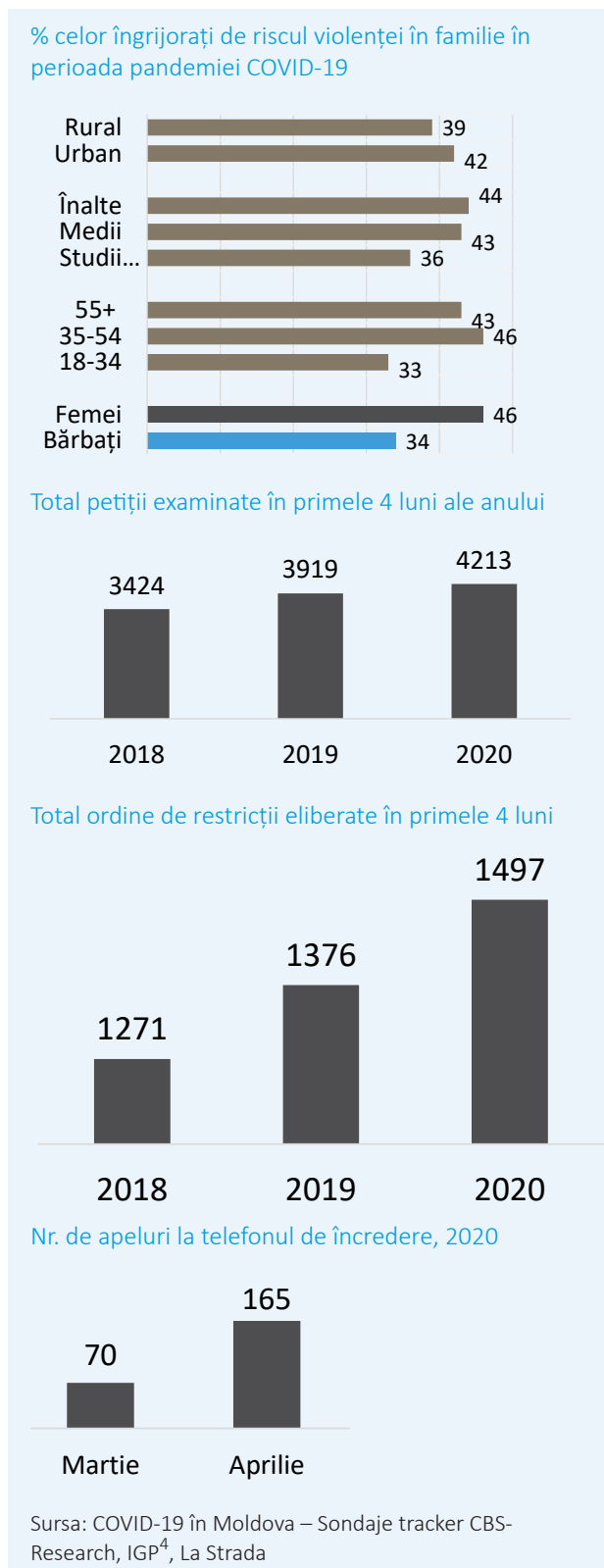
În perioada izolării sociale, și violența domestică a devenit un subiect de îngrijorare pentru circa jumătate din populație. Odată cu răspândirea pandemiei COVID-19 și izolarea la domiciliu crește și riscul de violență în familie. Cel mai afectate de aspectul dat sunt femeile, circa jumătate dintre ele având această temere (46%). Totodată, riscul a de fi supuse violenței domestice este mai pronunțat în rândul persoanelor cu o vârstă mai înaintată, acestea din urmă fiind și ținta celor mai restrictive măsuri de distanțare socială.

Rata violenței a crescut comparativ cu anii precedenți. Numărul de cazuri de violență în familie înregistrate la Poliție a crescut în primele 4 luni ale anului 2020, comparativ cu ultimii doi ani precedenți. În perioada ianuarie – aprilie 2020 au fost înregistrate 4213 cazuri de violență în familie (petiții examinate), astfel depășind semnificativ valoarea pentru aceeași perioadă a anilor trecuți. Totodată, în primele 4 luni ale anului 2020 au fost eliberate în jur de 1500 de ordine de restricție, cu peste 1000 mai mult comparativ cu 2019. În ceea ce privește solicitările de asistență telefonică în cazurile de violență domestică, este important să observăm că numărul de apeluri la telefonul de încredere pentru femei și fete a sporit substanțial în luna aprilie, atunci când s-au intensificat măsurile de distanțare socială și izolare la

domiciliu. Estimarea obiectivă a incidenței cazurilor de violență în familie în perioada de izolare socială este destul de dificilă. Luând în considerare faptul că majoritatea populației s-a aflat în izolare la domiciliu pe perioada stării de urgență, aceasta a redus posibilitățile persoanelor supuse violenței domestice de a solicita asistență/ ajutor la Poliție sau la telefonul de încredere, întrucât se aflau în imediata apropiere cu persoana-agresor.

Figura 7

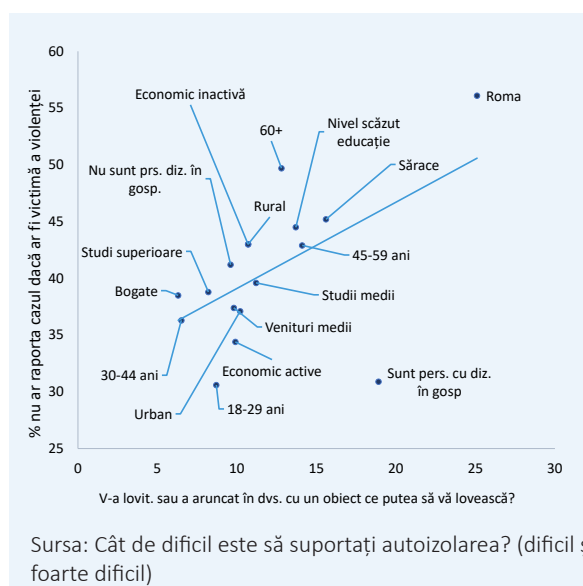
Preocupările populației în legătură cu violența domestică și incidența cazurilor de violență

Temerile legate de securitatea fizică în perioada izolării sociale sunt fondate. Măsurile instituționale întreprinse de către autorități pentru stoparea pandemiei au creat condiții favorabile pentru abuzuri și violență domestică. Violența în familie a constituit o problemă majoră a societății moldovenești și până la răspândirea pandemiei COVID-19 (figura 9). Ponderea femeilor care suferă de cele mai frecvente forme de violență în bază de gen este mai mare în cadrul grupului de vârstă pre-pensionară. Totodată, incidența violenței domestice este de două ori mai mare în rândul femeilor din gospodăriile cu persoane cu dizabilități și femeilor de etnie romă. În contextul dat, devin rezonabile îngrijorarea și temerile femeilor față de riscul sporit al violenței domestice ca urmare a izolării sociale, alături de problemele economice și de sănătate.

Figura 8

Violența în bază de gen în rândul femeilor din grupurile vulnerabile

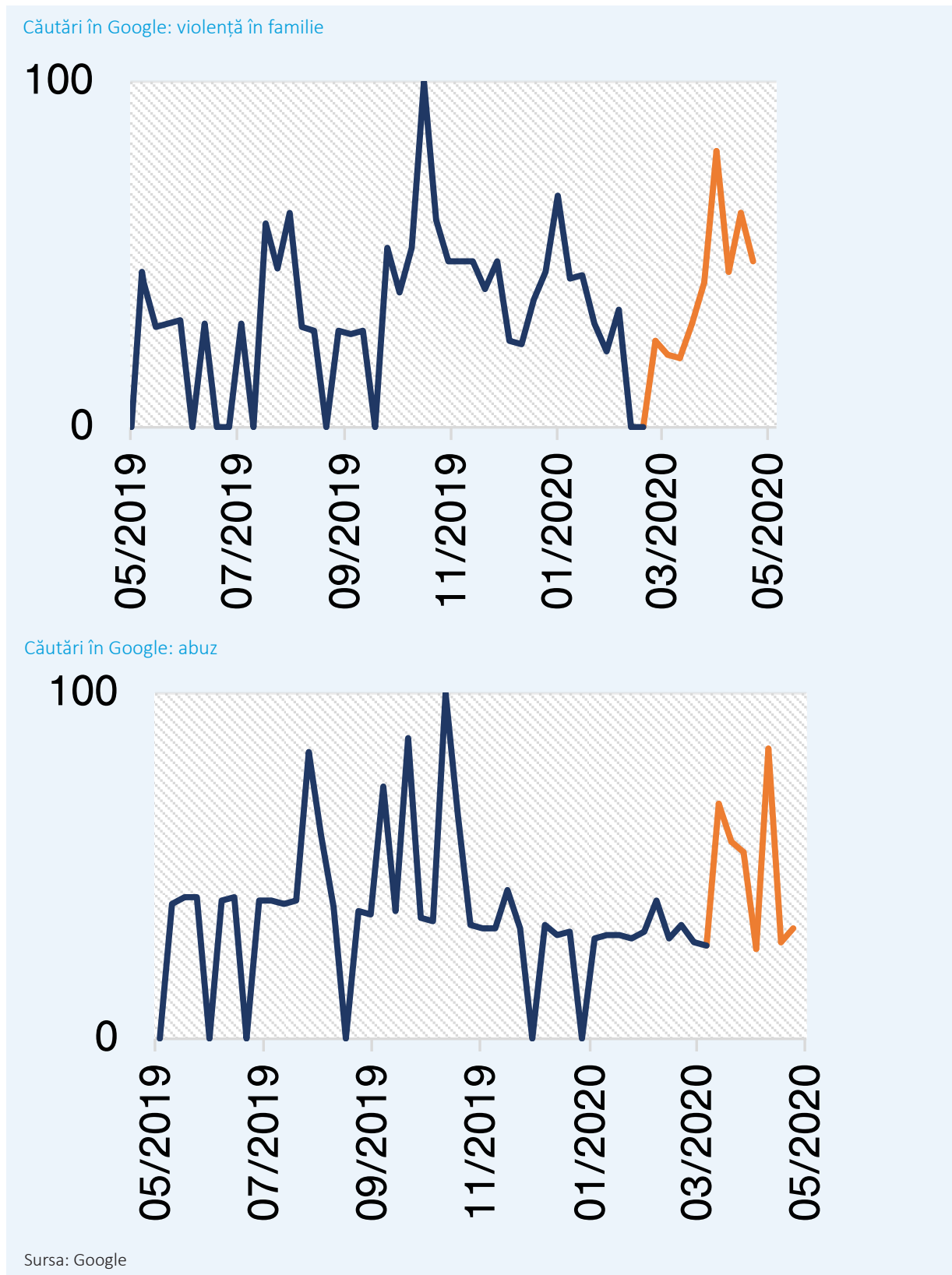

Preocupările populației față de sporirea violenței în perioada pandemiei sunt confirmate și de interesul față de acest subiect în Internet. Astfel, în perioada martie – mai 2020, perioadă în care a fost declarată starea de urgență și instituite măsurile de carantină și izolare la domiciliu, au sporit căutările în Google a subiectelor ce țin de violență și abuz, în special a violenței în familie, comparativ cu primele luni ale anului curent. Acest lucru ne permite, în mod indirect, să intuim o creștere și a incidenței cazurilor de violență domestică, fapt ce a determinat și necesitatea căutării informațiilor legate de acest subiect.

4. Datele privind cazurile de violență în familie, înregistrate la poliție, reflectă situația pentru primele 4 luni ale anului

Figura 9

Tendențele și interesul de căutare în Google în perioada pandemiei Covid-19, Republica Moldova

CRIZA (INVIZIBILĂ) A ÎNGRIJIRII ÎN PERIOADA PANDEMIEI COVID-19

O analiză a impactului crizei pandemice asupra rolurilor de gen în îngrijire și asupra abilitării femeilor

INTRODUCERE

Pandemia COVID-19 a determinat o serie de schimbări și efecte asupra populației, acestea fiind interiorizate în mod diferit de către femei și bărbați. Ca urmare a răspândirii virusului de tip nou și instaurării măsurilor restrictive de către autoritățile din Republica Moldova, s-a observat că efectele situației se răsfrâng diferit asupra bărbaților și femeilor, atât în plan economic, cât și social. Acest lucru este determinat, inclusiv, de diferențele de roluri pe care le joacă femeile și bărbații în societate și în familie.

Analiza de față vine să identifice efectele răspândirii pandemiei asupra femeilor și bărbaților, punând în evidență necesitățile specifice ale acestora pe termen scurt și lung, dar și modul în care femeile și bărbații au răspuns noilor provocări și schimbări în sfera socială și economică. În mod special, analiza relevă impactul crizei provocate de pandemie asupra rolurilor de gen, dar și asupra împuternicirii femeilor.

Totodată, studiul conturează cele mai importante inegalități în îngrijire pe perioada pandemiei. Aceasta din urmă a expus, a accentuat și amplificat inegalitățile între femei și bărbați în ceea ce privește responsabilitățile casnice. Studiul evidențiază criza, aparent invizibilă, a responsabilităților și necesităților de îngrijire.

În Moldova se observă o înrăutățire a situației epidemiologice privind infecția COVID-19, femeile fiind mai afectate decât bărbații.

La moment, în Republică au fost confirmate 12732 cazuri de infecție cu noul Coronavirus,¹ iar numărul persoanelor ce zilnic se confruntă cu acest virus este în creștere bruscă (de exemplu de la 109 cazuri raportate pe 1 iunie a.c., la 478 de cazuri pe 17 iunie). Conform

statisticii naționale, numărul de femei infectate cu noul tip de coronavirus este superior numărului de bărbați (58,47% femei versus 41,53% bărbați)². Decalajul mare dintre femei și bărbați s-ar datora numărului enorm de cadre medicale din prima linie, care sunt preponderent femei. În contextul în care impactul pandemiei se face tot mai resimțit, intensificând inegalitățile deja existente, în cazul menținerii sau agravării acestui tablou precar în Moldova, nu excludem că bărbații și, în special femeile, vor fi expuși în fața unei vulnerabilități sociale și economice mai drastice pe termen scurt și mediu.

Analiza a fost realizată de către Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare, în parteneriat cu Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women) și finanțată de Suedia. Datele au fost colectate de către Centrul de Investigații Sociologice și Marketing „CBS-AXA”, pe un eșantion de 1003 persoane, cu vârstă de 18+ ani, reprezentativ pentru populația adultă a țării, cu excepția locuitorilor regiunii din stânga Nistrului. Cercetarea se bazează pe un eșantion stratificat, probabilistic, metoda de colectare fiind sondajul telefonic, cu o eroare maximă de +3,1%. Datele au fost colectate în perioada 13-26 aprilie 2020.

Totodată, au fost utilizate date din cadrul sondajelor-tracker - COVID-19 în Republica Moldova, realizate de către Centrul de Studii Sociale și Marketing „CBS-Research”, cu suportul conceptual și de expertiză acordat de către Centrul de Politici și Analize în Sănătate [1.1.] Sondajele au fost realizate în perioada 4 aprilie – 10 mai 2020, în cadrul a XIV valuri. Sondajele sunt reprezentative pentru populația RM cu vârsta de 18+ ani.

[1. 1] COVID-19 în Moldova – Sondaje tracker <https://eef.md/index.php?pag=news&id=929&rid=1503&l=ro>

[1] Datele specific pentru ziua de 18 iunie 2020, <https://msmps.gov.md/ro/content/situatia-epidemiologica-privind-infecția-covid-19-18-iunie>

[2] <http://gismoldova.maps.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html#/d274da857ed345efa66e1fbc959b021b>

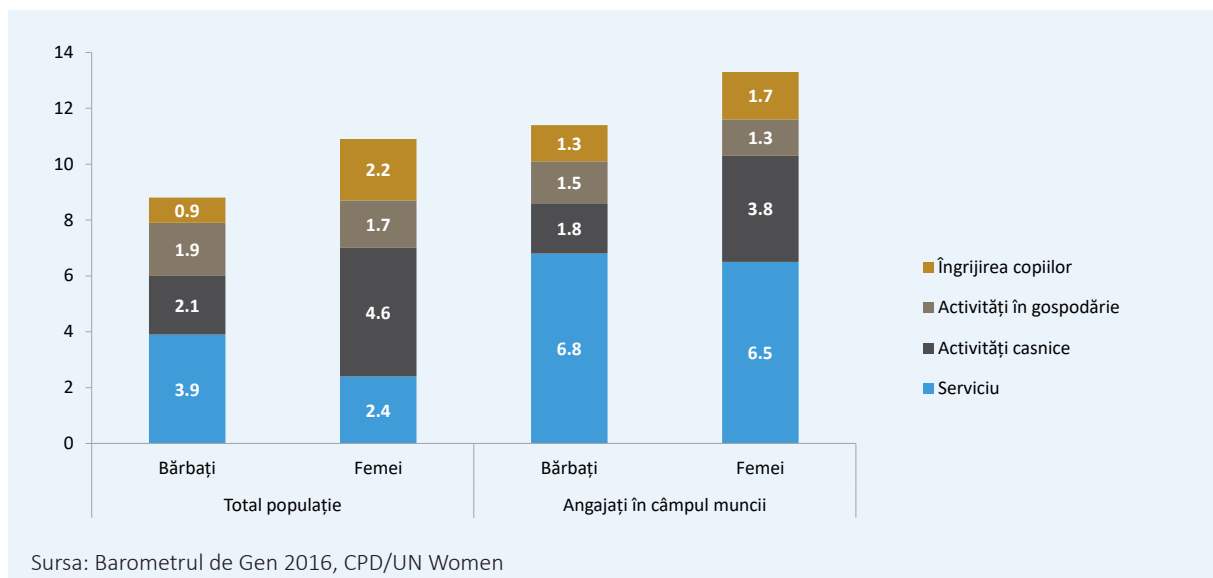
CONSTATĂRI

Divizarea inechitabilă a sarcinilor determină femeile să acorde de două ori mai mult timp activităților de îngrijire a familiei. O analiză a timpului divizat pe tipuri de activități relevă discrepanțe semnificative în timpul acordat treburilor casnice și îngrijirii copiilor. Responsabilitățile casnice ocupă cea mai mare parte a zilei unei femei – 4,6

ore în cadrul populației generale și 3,8 ore în cazul femeilor angajate. În timp ce bărbații, în mare parte, dedică cel mai mult timp serviciului - 3,9 ore din totalul bărbaților. Totodată, și durata zilei dedicate activităților de bază este mai mare în cazul femeilor cu circa două ore comparativ cu bărbații.

Figura 1

Numărul mediu de ore pe zi dedicat de femei și bărbați activităților de bază

Divizarea inechitabilă a rolurilor de îngrijire este, în mare parte, determinată de percepțiile generale cu privire la rolurile tradiționale de gen în societate. Acestea se regăsesc atât în rândul bărbaților, cât și a femeilor – circa 60% dintre ele considerând că responsabilitățile familiale sunt mai mult de datoria lor. Prin urmare, se conturează două provocări de bază: pe de o parte, o constrângere și presiune morală din partea societății, iar pe de altă parte – o auto-asumare de către femei a rolurilor tradiționale "prescrise". Opiniile stereotipizate sunt mai pronunțate în rândul populației cu vârsta cuprinsă între 30-44 ani: 76%

dintre acestea consideră că este de datoria bărbatului să întrețină familia, iar 67% - că femeile trebuie să se preocupe primordial de îngrijirea familiei și a casei. Este important să menționăm că percepțiile cu privire la rolurile de îngrijire sunt mult mai pronunțate, comparativ cu cele legate de participarea (sau neparticiparea) femeilor în procesul de luare a deciziilor și cel politic. Altfel spus, membrii societății moldovenești, în mare parte, nu consideră că femeile ar fi mai puțin capabile să se implice în politică, doar că implicarea acestora nu trebuie să fie în detrimentul familiei și a altor roluri de îngrijire.

Figura 2

Percepția populației asupra rolurilor de gen

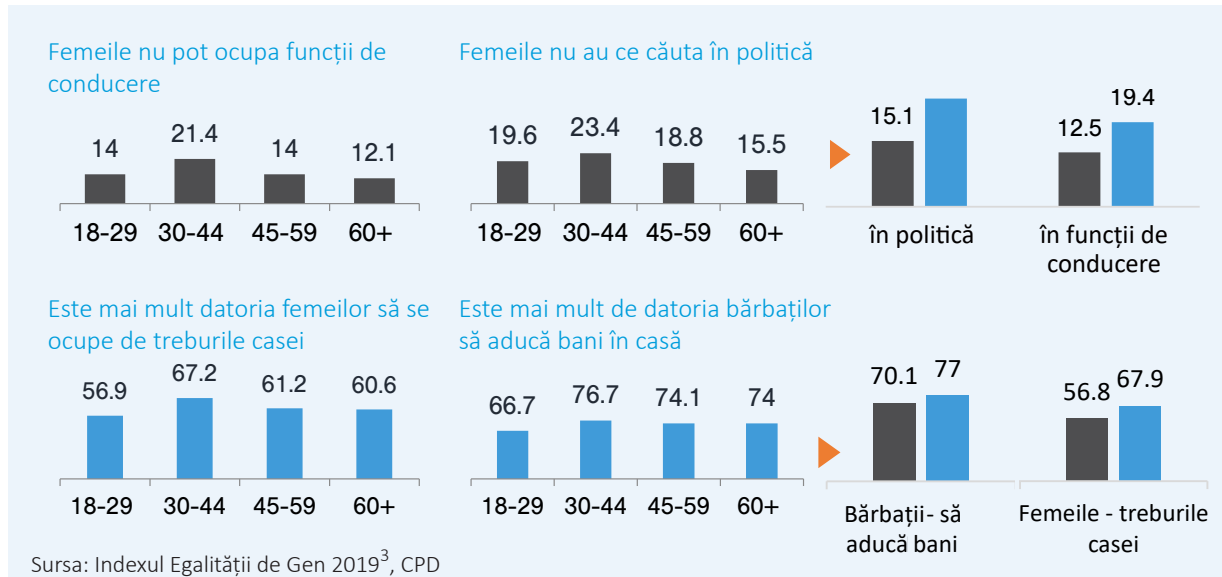
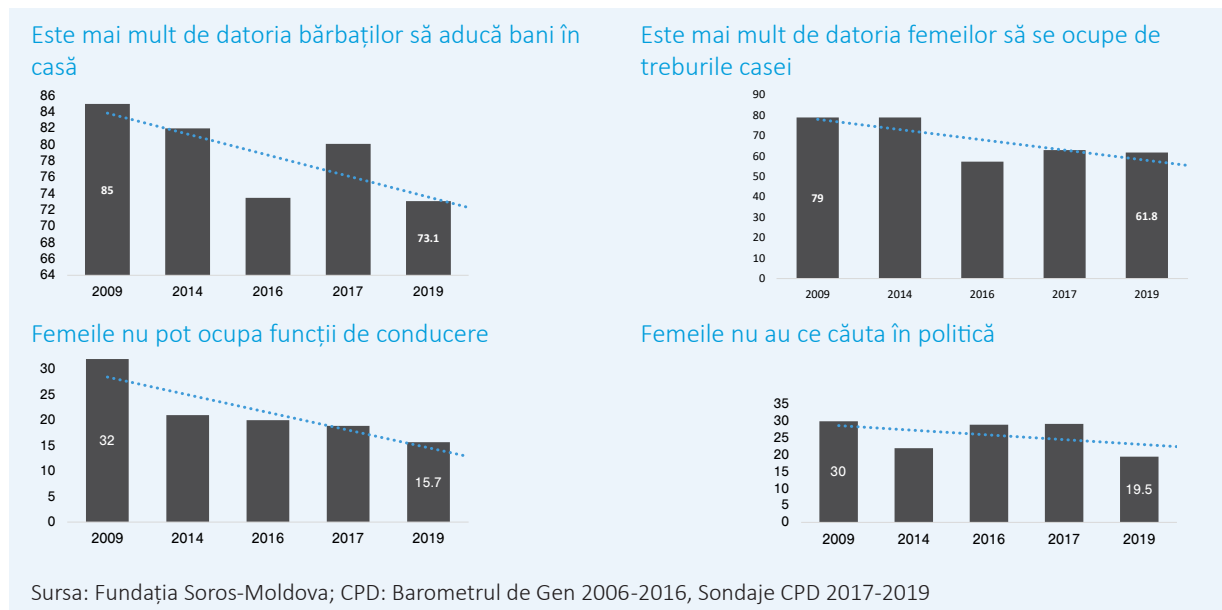

Figura 3

Dinamica percepțiilor populației asupra rolurilor de gen

În ultimii 10 ani, percepțiile legate de rolurile tradiționale ale femeilor și bărbaților s-au îmbunătățit ușor. Cu toate acestea, inegalitățile de gen în materie de roluri percepute și asumate atât în viața publică, cât și cea privată își păstrează intensitatea. Deși, per ansamblu, situația s-a ameliorat, există o diferență importantă în viteza și vectorul de îmbunătățire a percepțiilor. Astfel, în ceea ce privește participarea femeilor în viața publică (politică,

management), viteza cu care s-au îmbunătățit percepțiile este de două ori mai mare, comparativ cu cele ce vizează responsabilitățile familiale. Acest lucru confirmă, încă o dată, amploarea și penetranța inegalităților.

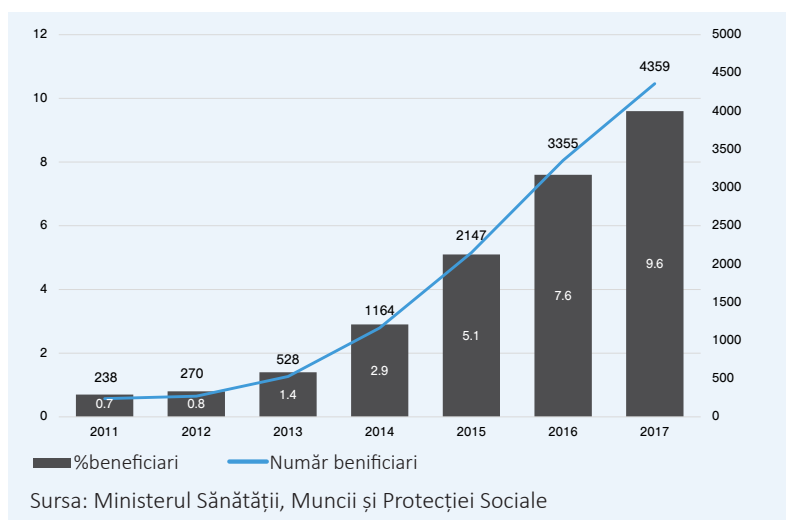
3. Indexul Egalității de Gen 2019, CPD http://progen.md/files/1421_indexul_egalitatii_de_gen_2019_final.pdf

Deși stereotipurile cu privire la rolurile de gen în îngrijire și-au redus din intensitate în ultimul deceniu, răspunsul actual de politici nu este eficient. Concilierea vieții de familie cu cea profesională continuă a fi o provocare pentru femei. Conform datelor oficiale, beneficiari absoluți ai concediului de îngrijire a copilului până la vârsta de 3 ani sunt mamele. În 2017, mai puțin de 10% dintre beneficiarii indemnizației de îngrijire a copilului au fost tații. Deși numărul acestora a crescut în ultimii ani, ponderea bărbaților care își asumă rolul de îngrijire a copiilor continuă a fi foarte mică în

raport cu cea a femeilor, ceea ce indică asupra faptului că modelul actual al concediului de îngrijire a copilului nu încurajează egalitatea de gen între părinți și participarea sporită a taților în educarea și îngrijirea copiilor.⁴ În același timp, în Moldova se înregistrează un nivel redus de acces al populației la servicii de educație timpurie (creșe). Insuficiența acestor servicii limitează participarea femeilor în viața socio-economică și în, același timp, acutizează inegalitățile de gen în îngrijire.

Figura 4

Ponderea taților beneficiari ai concediului de îngrijire a copilului

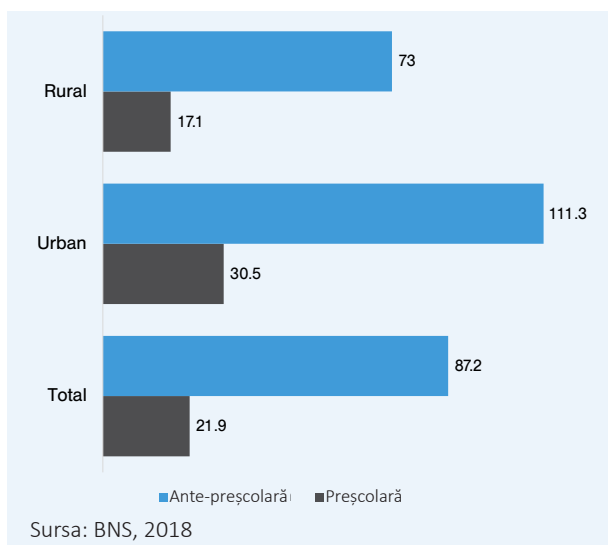
Responsabilitățile familiale constituie o barieră importantă pentru participarea activă în viața socială a femeilor.

Acestea limitează accesul femeilor la studii (formale sau non-formale) – valabil pentru mai mult de 50% dintre femeile care nu au urmat studii de profesionalizare – sau au determinat întreruperea lor. Distribuția inegală a responsabilităților familiale distanțează femeile de viața politică și socială și creează dificultăți în viața profesională (figura 5), în pofida accesului la diferite servicii (de educație pentru copii, de îngrijire și sănătate pentru adulți etc. Odată cu răspândirea epidemiei COVID-19 și aplicarea măsurilor instituționale de stopare a acesteia, majoritatea serviciilor au fost sistate (serviciile educaționale, de îngrijire,

de divertisment etc.). În lipsa suportului instituțional și a serviciilor publice, povara activităților de îngrijire s-a transferat automat asupra membrilor familiei, în mod special asupra femeilor, astfel fiind declanșată o adevărată criză în ceea ce privește activitățile de îngrijire și presiunea cauzată de acestea.

Figura 5

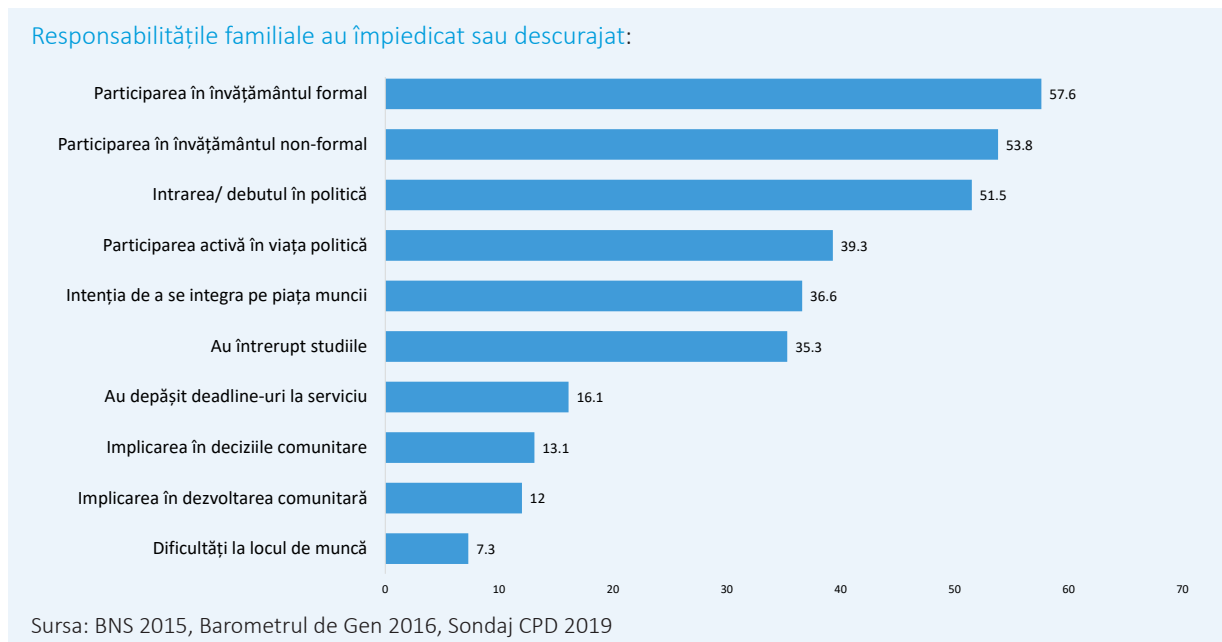
Rata de cuprindere în educația preșcolară și ante-preșcolară (creșe)

4. [ESTE PIATA MUNCII PRIETENOASĂ MAMELOR ȘI TAȚILOR?](#) Notă Analitică, CPD

Figura 6

Ponderea femeilor pentru care responsabilitățile familiale au constituit o barieră de participare/ implicare

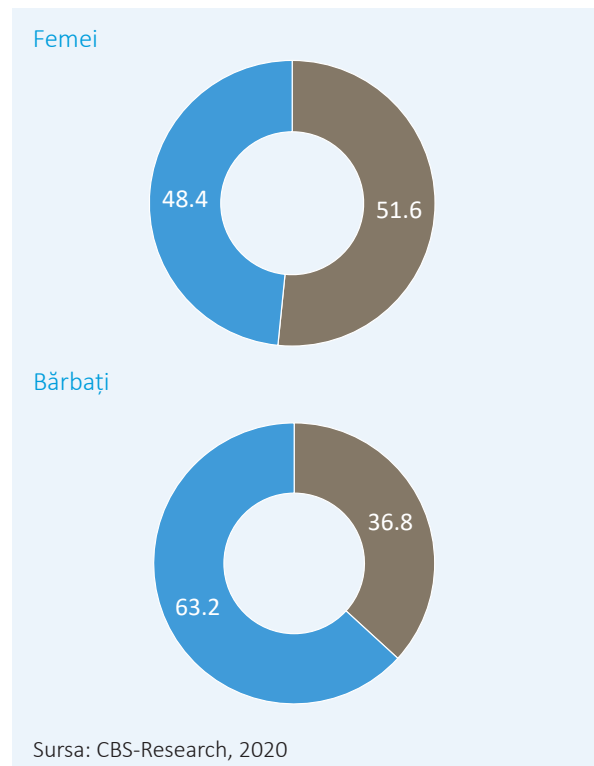

Pandemia COVID-19 a dezvăluit și, în același timp, a agravat inegalitățile în divizarea responsabilităților de îngrijire. Răspândirea rapidă a pandemiei și măsurile instituționale puse în aplicare, în scopul izolării sociale, au subliniat una dintre cele mai slabe verigi: îngrijirea. Ca rezultat al măsurilor întreprinse, o bună parte a populației a fost pusă față în față cu grijile casnice și cele familiale, astfel aducând în vizor o provocare importantă – modalitatea de divizare a acestor responsabilități în gospodărie. Femeile sunt cel mai mult antrenate în munca neplătită, iar o dată cu izolarea socială, povara sarcinilor de îngrijire a crescut substanțial.

Sistarea activității instituțiilor de învățământ a determinat o suprasolicitare a părinților, în mod special a femeilor. Această măsură a relevat faptul că zilele de lucru, îndeosebi a părinților care practică lucrul la distanță, sunt puțin compatibile cu îngrijirea copiilor și a adulților dependenți. Dacă considerăm supravegherea activității școlare la distanță a copiilor, atunci volumul muncii de îngrijire la domiciliu crește exponențial. Datele arată că în perioada crizei COVID-19, peste 50% dintre femeile au dedicat mai multe ore lecțiilor cu copiii.

Figura 7

Ponderea persoanelor care afirmă că au crescut numărul de ore pe care le dedică instruirii/ lecțiilor cu copii

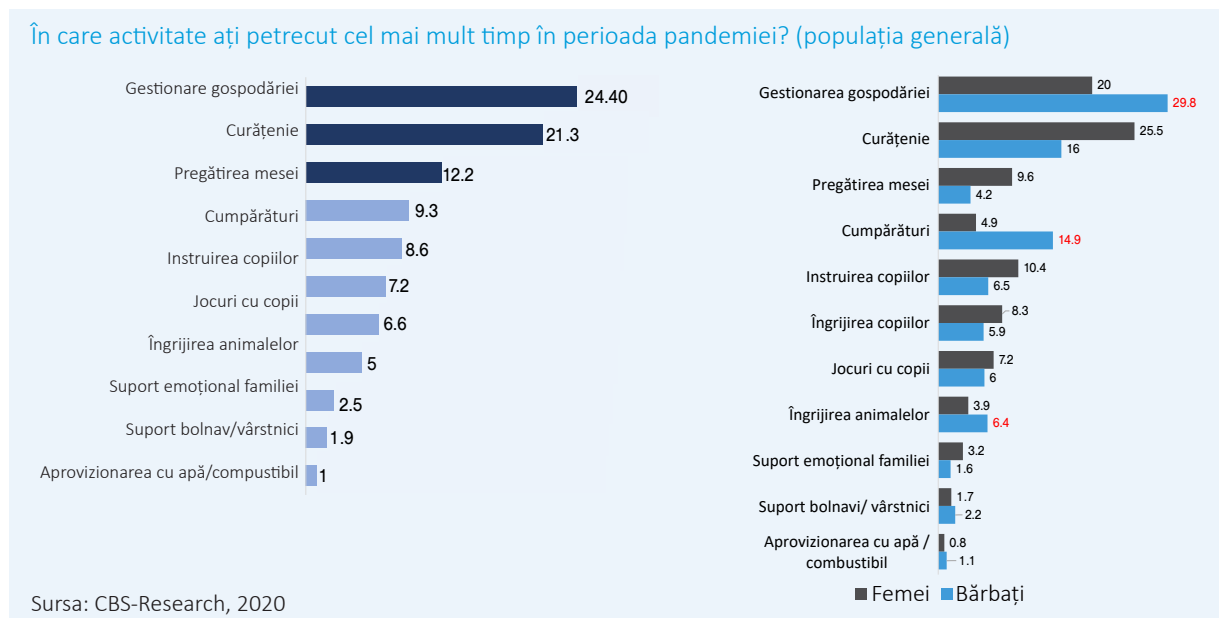

În perioada de izolare socială, femeile și-au asumat munca cea mai solicitantă în gospodărie. Ele sunt mult mai implicate în activități de curățenie, îngrijire a familiei sau copiilor, pregătire a meselor etc., acestea fiind activități care necesită o investiție importantă de efort și timp. De cealaltă parte, bărbații petrec mai mult timp în activități mai lejere, de gestionare a gospodăriei – plata facturilor, asigurarea gospodăriei cu cele necesare, îngrijirea animalelor de companie/ domestice etc. Astfel, se conturează o divizare clară a preocupărilor și responsabilităților femeilor și bărbaților în gospodărie.

Necesitățile de îngrijire au crescut substanțial în perioada de autoizolare socială, însă repartizarea rolurilor și sarcinilor în familie continuă a fi inechitabilă. În același timp, povara grijilor casnice este resimțită și în cazul familiilor mono-parentale, unde sarcinile de îngrijire sunt asumate de către un singur membru. În cazul ambelor genuri nu se atestă diferențe în plan regional, cu o excepție: bărbații din mediul rural participă mai mult la curățenie față de cei din urban (21,7% față de 10%), și mai puțin la gătit (4,6% față de 14,9%).

Figura 8

Activitățile în care populația a petrecut cel mai mult timp pe perioada pandemiei, %

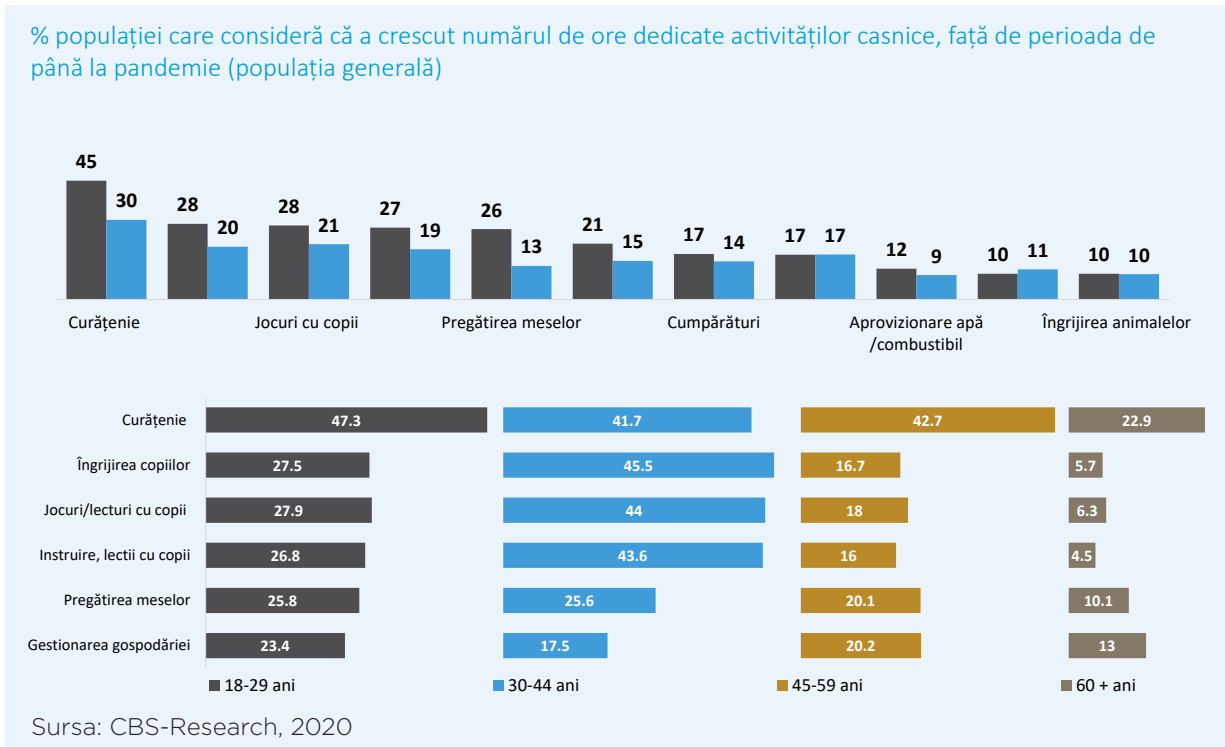

Povara activităților de îngrijire devine tot mai resimțită în cazul femeilor. Deși, numărul de ore dedicate gospodăriei în perioada de pandemie a crescut pentru întreaga populație, acest lucru devine mai pronunțat în cazul femeilor: pentru circa jumătate dintre ele s-a majorat timpul acordat curățeniei, comparativ cu 30% dintre bărbați. Diferențele de gen sunt mai semnificative în cazul

activităților care solicită un nivel mai înalt de efort, cum ar fi îngrijirea și instruirea copiilor, menajul gospodăriei (curățenia, pregătirea meselor etc.). Suprasolicitarea cu activități de îngrijire este mai resimțită în cazul persoanelor cu vârsta cuprinsă între 18-44 ani, aceasta fiind categoria de populație ocupată (în condiții de viață obișnuite) sau cu copii minori.

Figura 9

Ponderea populației care consideră că a crescut numărul de ore dedicate activităților casnice

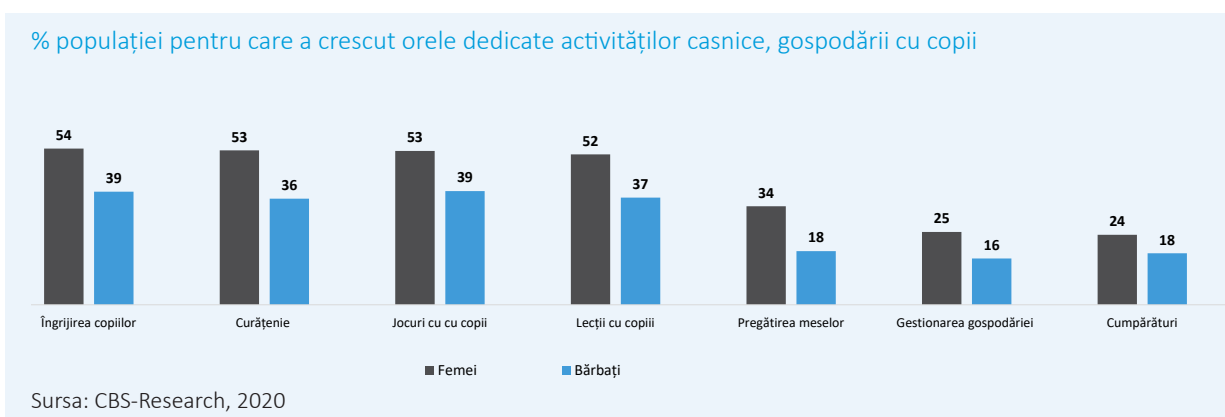

Inegalitățile legate de îngrijire se acutizează în gospodăriile în care sunt prezenți copii. Deși numărul de ore dedicate

îngrijirii familiei și copiilor a crescut și în rândul bărbaților, timpul acordat de femei continuă a fi substanțial mai mare.

Figura 10

% populației care consideră că a crescut numărul de ore dedicate activităților casnice, după prezența copiilor

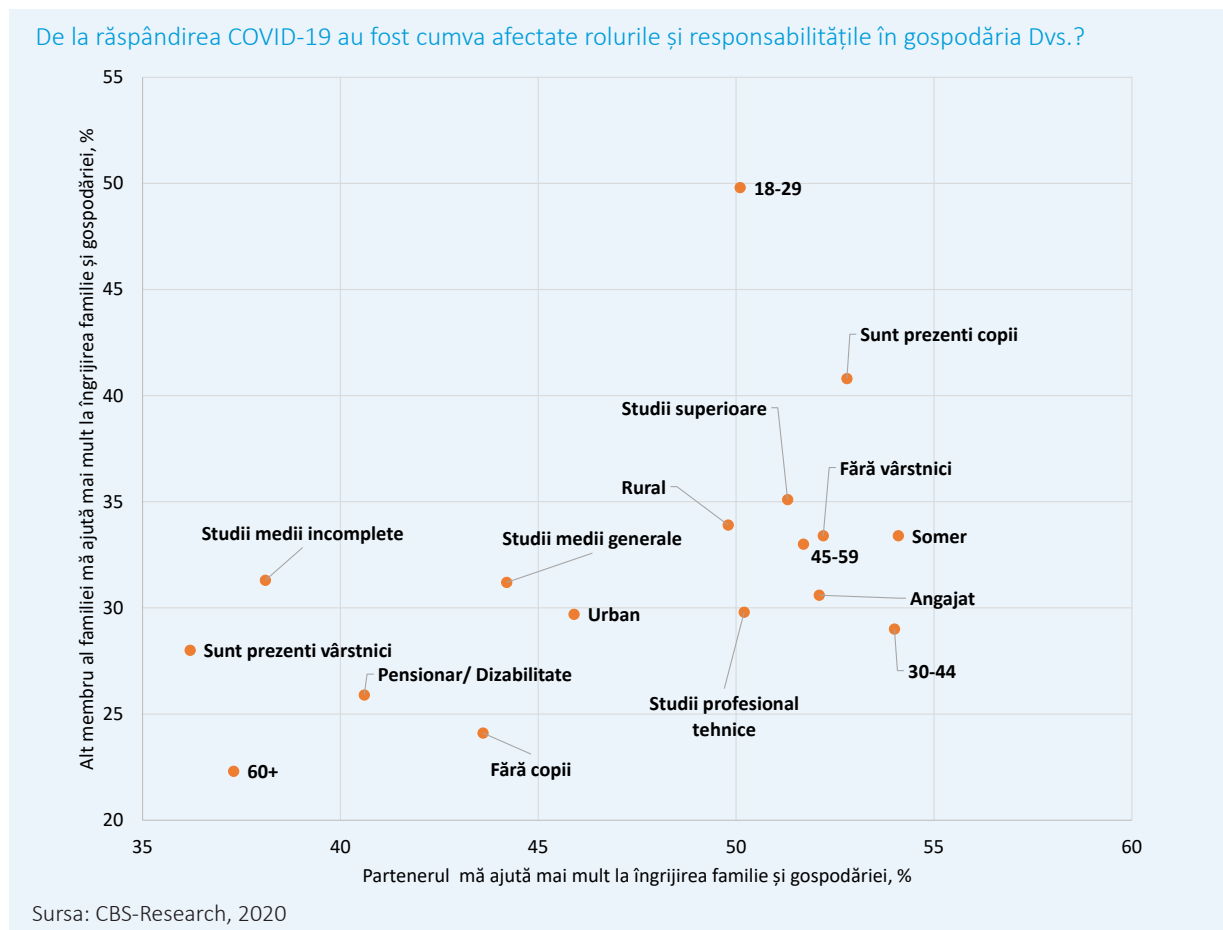

În perioada crizei pandemice, unele femei au beneficiat de mai mult suport din partea familiei, în timp ce altele au rămas singure față în față cu responsabilitățile și grijile casnice. Circa jumătate dintre femei afirmă că în perioada de pandemie partenerul s-a implicat mai mult în treburile casnice și îngrijirea familiei, iar 1 din 3 femei a beneficiat de ajutorul unui alt membru al familiei. Cel mai avantajate în acest sens sunt femeile cu vârsta cuprinsă între 18-44 ani, care au în îngrijire copii. Prin urmare, criza pandemică a determinat o ușoară atenuare a inegalităților de îngrijire în grupul de populație tânără. La polul opus, în marginalizare

și excludere s-au dovedit a fi femeile vârstnice (60+ ani), unde sunt cel mai mult perpetuate stereotipurile legate de rolurile de gen. Vulnerabilitatea acestora se dublează o dată cu izolarea și limitarea accesului la servicii specializate de îngrijire și sănătate destinate acestui grup de vârstă. Totodată, trebuie să menționăm că alte circa 50% dintre femei nu au beneficiat de suport mai mare din partea partenerului, în pofida faptului că necesitățile de îngrijire ale familiei și gospodăriei au crescut substanțial, numărul de ore dedicate acestor activități sporind cu peste 30% față de perioada de până la pandemie.

Figura 11

Cartarea grupurilor de femei care au beneficiat de mai mult ajutor din partea familiei în perioada de pandemie

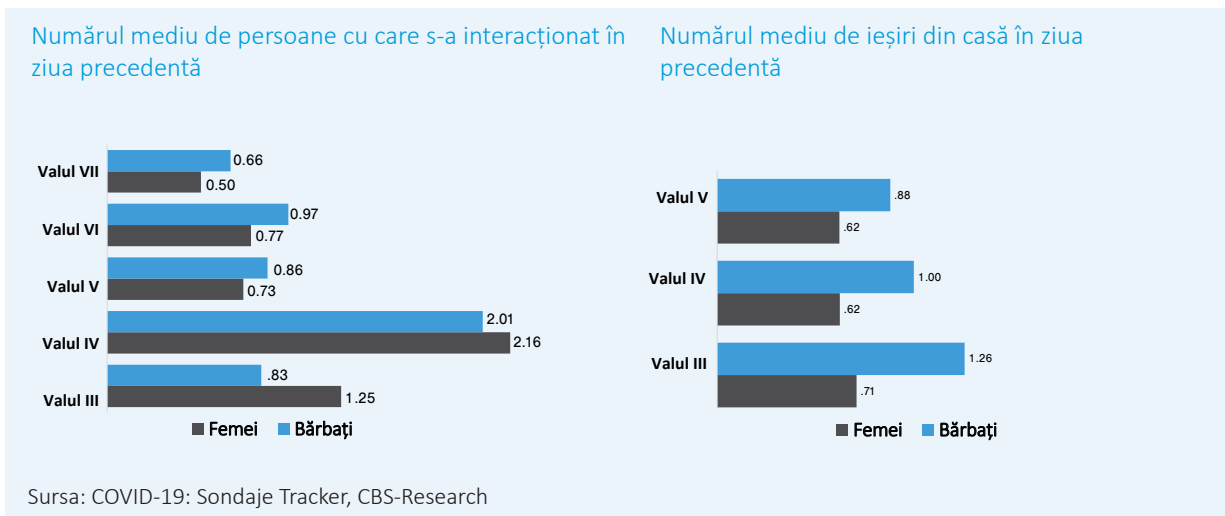
Responsabilitățile de îngrijire au izolat și vor izola și mai mult femeile în perioada pandemiei. Așadar, pe lângă criza generală legată de responsabilitățile de îngrijire, membrii gospodăriilor se confruntă și cu provocări de ordin psihologic și anxietate, legate de necesitatea respectării regimului de autoizolare. Datele sondajelor-tracker⁵ privind pandemia COVID-19 în Moldova indică faptul că

bărbații au înregistrat un număr mai mare de ieșiri din casă și au interacționat cu mai multe persoane din afara familiei sau gospodăriei, în timp ce femeile s-au aflat mai mult timp în izolare la domiciliu.

5. COVID-19 în Republica Moldova – sondaje tracker, <https://eef.md/index.php?pag=news&id=929&rid=1503&l=ro>

Figura 12

Nivelul de interacțiune a populației cu mediul din afara domiciliului (Val = mini-sondaj tracker)

Pandemia COVID-19 a creat o criză a îngrijirii, care a determinat:

- **Acutizarea inegalităților în divizarea responsabilităților de îngrijire.** Femeile sunt cel mai mult antrenate în munca neplătită, iar o dată cu izolarea socială, povara sarcinilor de îngrijire crește exponențial asupra acestora.
- **Femeile vor continua să fie antrenate în muncile care solicită cel mai mult efort și timp în gospodărie,** cum ar fi îngrijirea copiilor și adulților dependenți, curățenia, gătitul etc., în timp ce bărbații vor continua să fie implicați în activități mai lejere. Diferențele de gen sunt mai semnificative în cazul activităților care solicită un nivel mai înalt de efort.
- **Criza de îngrijire a afectat familiile cu copii,** unde necesitățile de îngrijire și întreținere sunt mai mari. Volumul acestora a sporit substanțial, ca urmare a trecerii la învățământul la distanță, femeile fiind mai antrenate în lecțiile cu copiii.
- **Femeile vârstnice rămân blocate în situații de marginalizare și excludere.** Pe perioada pandemiei, acestea au beneficiat de cel mai puțin suport din partea partenerului sau altui membru al familiei. Vulnerabilitatea acestor femei s-a dublat o dată cu izolarea și limitarea accesului la servicii specializate de îngrijire și sănătate destinate acestui grup de vârstă.
- **Responsabilitățile de îngrijire vor izola și mai mult femeile.** Criza de îngrijire a fost și continuă a fi însoțită de provocările de ordin psihologic, rezultate din impunerea măsurilor de autoizolare. Spre deosebire de bărbați, femeile petrec mai mult timp în izolare la domiciliu.

TRANZIȚIA INEGALĂ LA MUNCĂ ÎN PERIOADA PANDEMIEI

O analiză de gen a impactului crizei pandemice asupra oportunităților de angajare pentru femeile și bărbații din Moldova

INTRODUCERE

Pandemia COVID-19 a determinat o serie de schimbări și efecte asupra populației, acestea fiind interiorizate în mod diferit de către femei și bărbați. Ca urmare a răspândirii virusului de tip nou și a instaurării măsurilor restrictive de către autoritățile din Republica Moldova, s-a observat că efectele situației se răsfrâng diferit asupra bărbaților și femeilor, atât în plan economic, cât și social. Acest lucru este determinat, inclusiv, de diferențele de roluri pe care le joacă femeile și bărbații în societate și în familie.

Analiza de față vine să identifice efectele răspândirii pandemiei asupra femeilor și bărbaților, punând în evidență necesitățile specifice ale acestora pe termen scurt și lung, dar și modul în care femeile și bărbații au răspuns noilor provocări și schimbări în sfera socială și economică.

În mod special, analiza relevă impactul crizei provocate de pandemie asupra implicării femeilor și a bărbaților în câmpul muncii, asupra posibilității de obținere a venitului în această perioadă și asupra nivelului de realizare a sarcinilor de muncă. În acest context, cercetarea a evidențiat că, criza provocată de pandemie s-a răsfrâns mai negativ asupra persoanelor ce se implică direct în activități de îngrijire și a celor ce activează în sectoarele economice ce nu permit sau permit doar parțial realizarea muncii la distanță.

În Moldova se observă o înrăutățire a situației epidemiologice privind infecția COVID-19, femeile fiind mai afectate decât bărbații. La moment, în republică au fost confirmate 12 732 cazuri de infecție cu noul Coronavirus,¹ iar numărul persoanelor ce zilnic se confruntă cu acest virus este în creștere bruscă (de

exemplu de la 109 cazuri raportate pe 1 iunie a.c., la 478 de cazuri pe 17 iunie). Conform statisticii naționale, numărul de femei infectate cu noul tip de coronavirus este superior numărului de bărbați (58,47% femei versus 41,53% bărbați)². Decalajul mare dintre femei și bărbați s-ar datora numărului enorm de cadre medicale din prima linie, care sunt preponderent femei. În contextul în care impactul pandemiei se face tot mai resimțit, intensificând inegalitățile deja existente, în cazul menținerii sau agravării acestui tablou precar în Moldova, nu excludem că bărbații și, în special femeile, vor fi expuși în fața unei vulnerabilități sociale și economice mai drastice pe termen scurt și mediu.

Cercetarea a fost realizată de către Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD), în parteneriat cu Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women) și finanțată de Suedia.

Datele au fost colectate de către Centrul de Investigații Sociologice și Marketing „CBS-AXA”, iar sondajul de opinie în acest sens a cuprins un eșantion de 1003 persoane cu vârstă de 18 ani și mai mult, fiind unul stratificat, probabilistic și reprezentativ pentru populația adultă a țării, cu excepția locuitorilor regiunii din stânga Nistrului. Eroare maximă fiind de +3,1%. Datele au fost colectate prin sondaj telefonic în perioada 13-26 aprilie 2020, iar chestionarul a fost redactat în limbile română și rusă, oferindu-se respondenților posibilitatea de a alege varianta. Adicional au fost utilizate date oficiale prezentate de statistica națională pentru perioada relevantă a fi reflectată în contextul analizei propuse.

Totodată, au fost utilizate date din cadrul sondajelor-tracker - COVID-19 în Republica Moldova, Trealzate de către Centrul de Studii Sociale și Marketing „CBS-Research”, cu suportul conceptual și de expertiză acordat de către Centrul de Politici și Analize în Sănătate [1.1] Sondajele au fost realizate în perioada 4 aprilie – 10 mai 2020, în cadrul a XIV valuri. Sondajele sunt reprezentative pentru populația RM cu vârsta de 18+ ani.

[1.1] COVID-19 în Moldova – Sondaje tracker <https://eef.md/index.php?pag=news&id=929&rid=1503&l=ro>

[1] Datele specific pentru ziua de 18 iunie 2020, <https://msmps.gov.md/ro/content/situatia-epidemiologica-privind-infecția-covid-19-18-iunie>

[2] <http://gismoldova.maps.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html#/d274da857ed345efa66e1fbc959b021b>

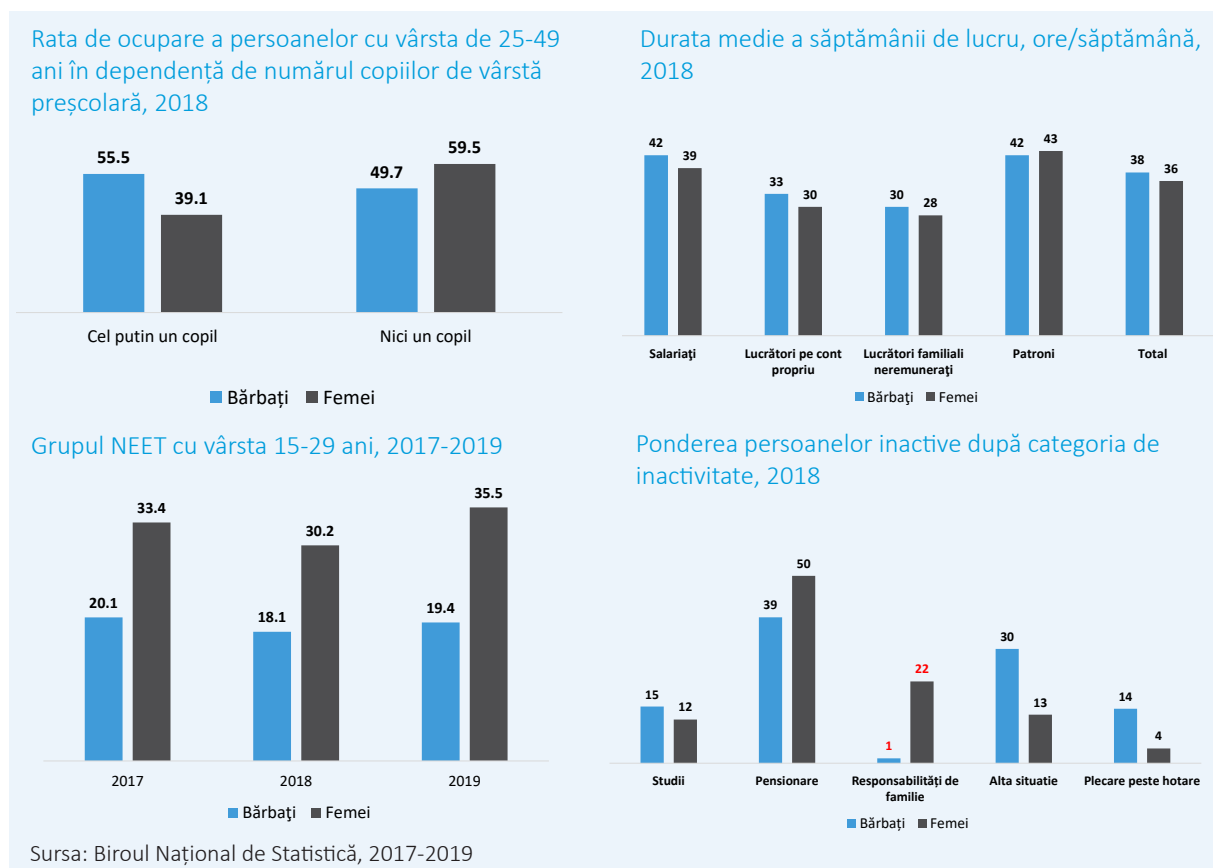
CONSTATĂRI

Rolurile de îngrijire determină multe femei din Moldova să devină inactice pe piața muncii. Imposibilitatea de a combina într-un mod eficient viața de familie și cea profesională constituie motivul pentru care mai multe femei se retrag de pe piața muncii. Astfel, putem observa că, rata de ocupare a femeilor este foarte mult determinată de prezența copiilor de vârstă preșcolară. Aproximativ 22% din femeile inactice pe piața muncii sunt în această

situație din cauza responsabilităților de îngrijire, ponderea bărbaților fiind de doar 1%. Inactivitatea pe piața muncii, este caracteristică atât femeilor din grupul NEET de 15-29 ani, cât și a femeilor din grupul de vârstă 55+ (vezi figura de mai jos). Chiar dacă femeile sunt ocupate pe piața muncii, conform estimărilor BNS, acestea tind să lucreze mai puțin (excepție făcând femeile în poziții de conducere).

Figura 1

Indicatori cu privire la ocuparea și inactivitatea bărbaților și femeilor pe piața muncii

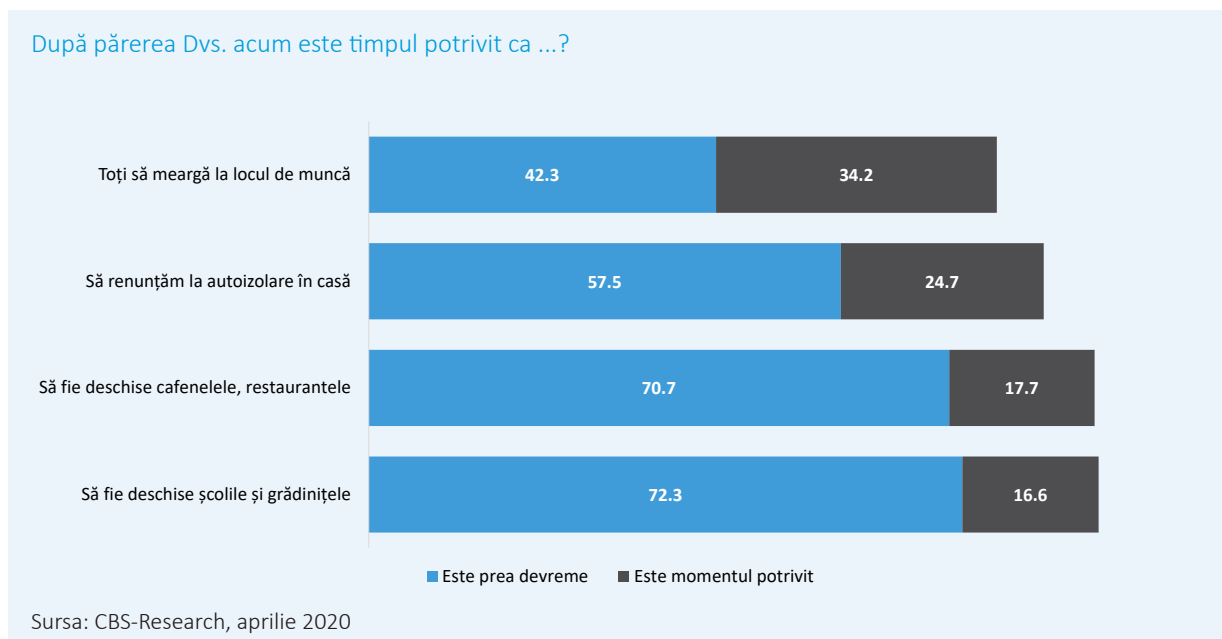

Criza pandemică provocată de COVID-19 va expune și agrava această inegalitate. Pentru femei, în contextul inactivității instituțiilor educaționale, presiunea de a se retrage și mai mult de pe piața forței de muncă va crește. Cu toate că datele disponibile în contextul analizei prin prisma de gen a efectelor cauzate de criză au evidențiat că această situație deja s-a manifestat, probabilitatea înăsprii acesteia este destul de mare. Astfel, acest lucru va avea mai multe forme: vor deveni și mai puțin active, vor lucra mai puține ore sau vor munci la distanță. Deoarece rolul de îngrijire a sporit pe perioada de pandemie, inegalitățile de gen pe piața muncii se vor acutiza și mai mult: posibilitatea redusă de a combina viața profesională cu cea de familie, discriminarea femeilor la angajare pe motiv de maternitate, segregarea femeilor și bărbaților pe sectoare ale economiei, accentuarea diferențelor salariale de gen, reducerea posibilităților de promovare a femeilor. **Revenirea la muncă va fi anunțată mai devreme de permisiunea de a deschide școlile și grădinițele.** După

încheierea situației de urgență, va exista necesitatea revenirii mai multor salariați la locul de muncă. Acest lucru va fi determinat atât de dorința angajatorilor, cât și a salariaților. Revenirea la muncă va avea loc într-un mod descentralizat, ținând-se cont de contextul specific al sectorului de activitate și al angajatorului. Din această cauză, în societate, există un consens mai mare pentru a deschide locurile de muncă (vezi figura de mai jos). Deschiderea școlilor și a grădinițelor va avea loc într-un mod centralizat și doar după ce un șir de precondiții legate de controlul și gestionarea riscurilor ce vizează situația epidemiologică vor fi clarificate. Cu siguranță, un consens în societate legat de deschiderea școlilor și a grădinițelor va fi negociat mult mai dificil. Într-un asemenea context, vom avea situația în care sectoarele economice își vor relua activitatea fără a fi deschise instituțiile de educație, fapt care va pune o presiune semnificativă pe părinții care muncesc, în special pentru oportunitățile de angajare a mamelor.

Figura 2

Opinia generală cu privire la oportunitatea de a deschide anumite sectoare ale societății

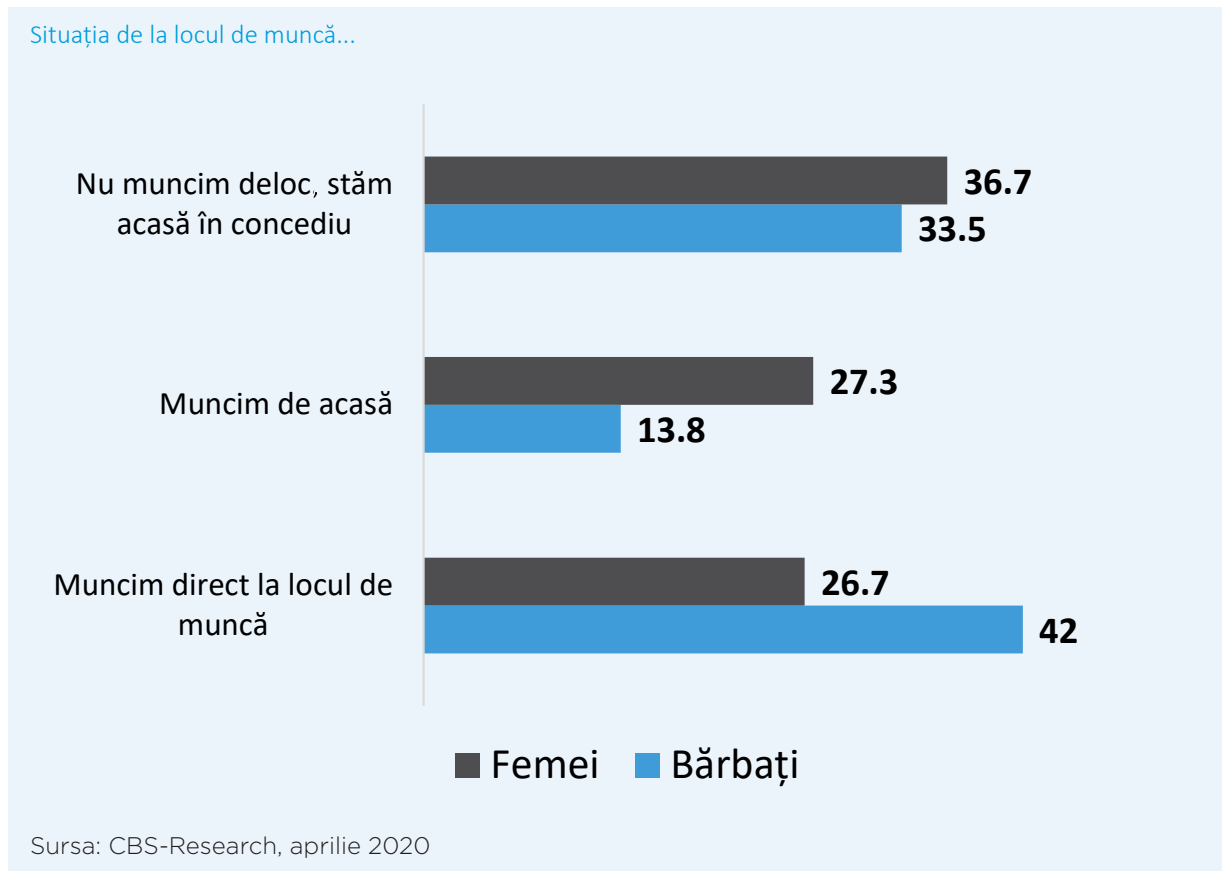

Încă din perioada de urgență, femeile deja au început să se retragă de pe piața muncii. O primă formă de retragere se referă la munca de la distanță, ponderea femeilor care lucrau de acasă în perioada de urgență fiind de 27%. Dacă acest mod de muncă nu va fi normalizat și va continua să fie specific mai mult femeilor, atunci riscăm să avem o nouă formă de segregare a muncii în bază de gen. Pe viitor, munca femeilor care lucrează de

acasă riscă să fie considerată ca fiind o muncă de valoare mai inferioară, fapt care se va reflecta negativ asupra nivelului de remunerare, posibilităților de promovare și a oportunităților de dezvoltare profesională.

Figura 3

Situația cu privire la locul de muncă a bărbaților și femeilor în perioada de urgență

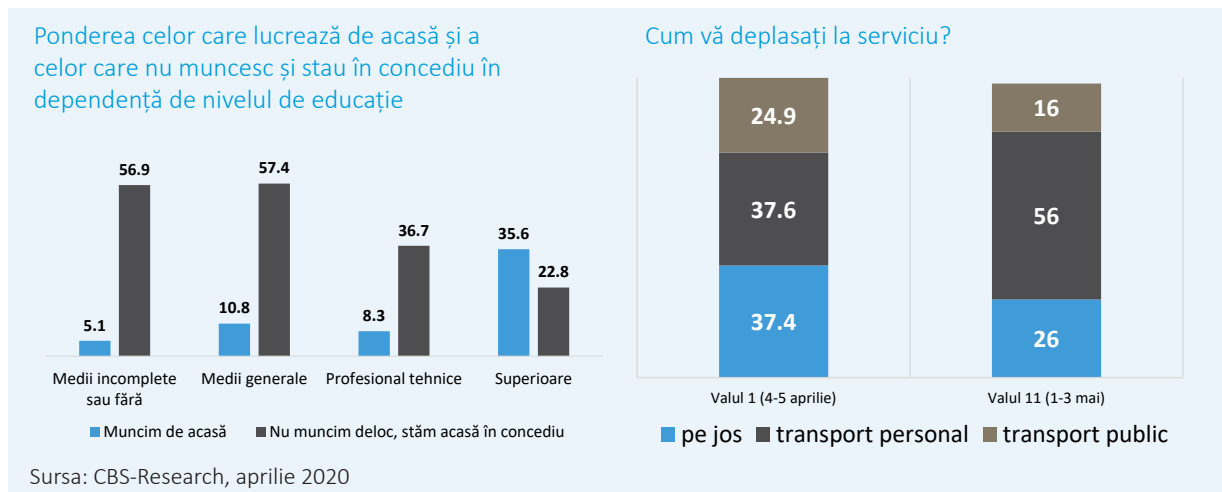

Probabilitatea ca femeile care și-au suspendat activitatea în perioada de urgență să revină la locul de muncă este mai mică comparativ cu bărbații în aceeași situație. În perioada de urgență, o pondere relativ egală a bărbaților și femeilor și-au suspendat activitatea de muncitori (33,5% bărbați și 36,7% femei). Revenirea acestora la locul de muncă va fi condiționată de riscurile legate de infectare, regulile de profilaxie și distanțare socială, precum și desituția economică caracteristică unor sectoare ale economiei. Un factor specific legat de reîntoarcerea femeilor se referă la posibilitatea gospodăriilor de asigura grija pentru copii/alți membri ai familiei în condițiile în care școlile și grădinițele vor fi în continuare închise. Cel mai probabil munca la distanță va fi accesibilă doar femeilor cu studii mai avansate, care activează în sectoare unde această muncă este posibilă. Pentru femeile cu un nivel al studiilor mai mic, fiind angajate în sectoare ale economiei în care munca nu poate fi realizată la distanță (și în care nivelul de remunerare este mult mai mic), acest lucru nu va fi posibil. Dacă riscul de infectare va persista, deplasarea la serviciu a femeilor va fi îngreunată - puține

dintre ele au mijloace de transport propriu, iar în cele mai importante urbe ale țării deplasarea pe jos la serviciu va fi greu de realizat. Astfel, constatăm că, criza pandemică, pe lângă aprofundarea inegalităților de gen, va determina și marginalizarea celor mai vulnerabile femei.

Figura 4

Nivelul de educație și situația cu privire la locul de muncă. Nivelul de educație și situația cu privire la locul de muncă.

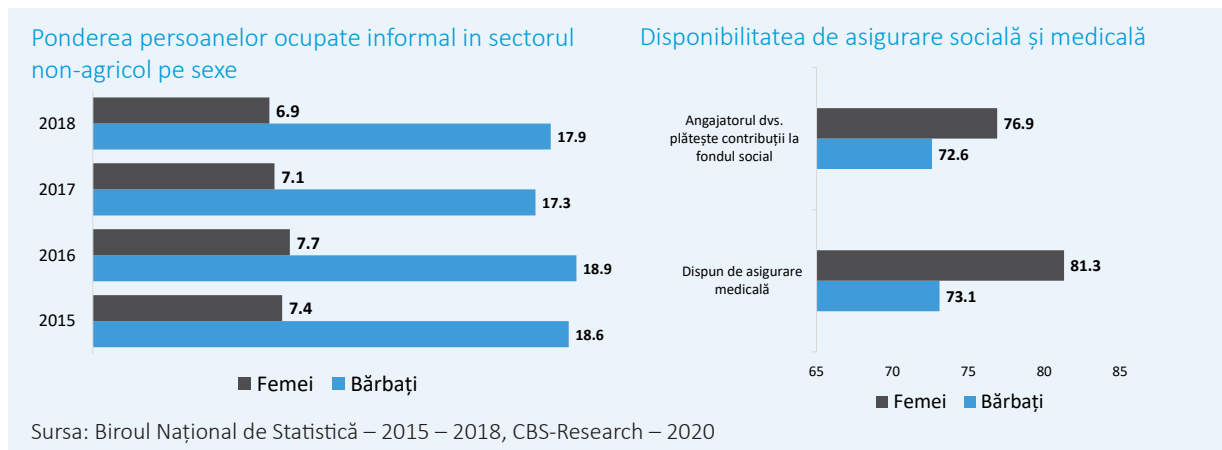

Totodată, o parte din bărbații care își vor pierde locul de muncă în această perioadă, nu vor putea beneficia pe deplin de sistemul de asigurare socială și cea medicală. Deoarece calitatea angajării bărbaților este mai precară comparativ cu cea a femeilor (explicată, inclusiv și de

nivelul mult mai mare al muncii informale în rândul bărbaților), există riscul ca aceștia să nu poată beneficia pe deplin de sistemul de asigurare, în cazul în care își vor pierde locul de muncă.

Figura 5

Indicatorul cu privire la nivelul de asigurare și protecție a muncii pentru bărbați și femei.

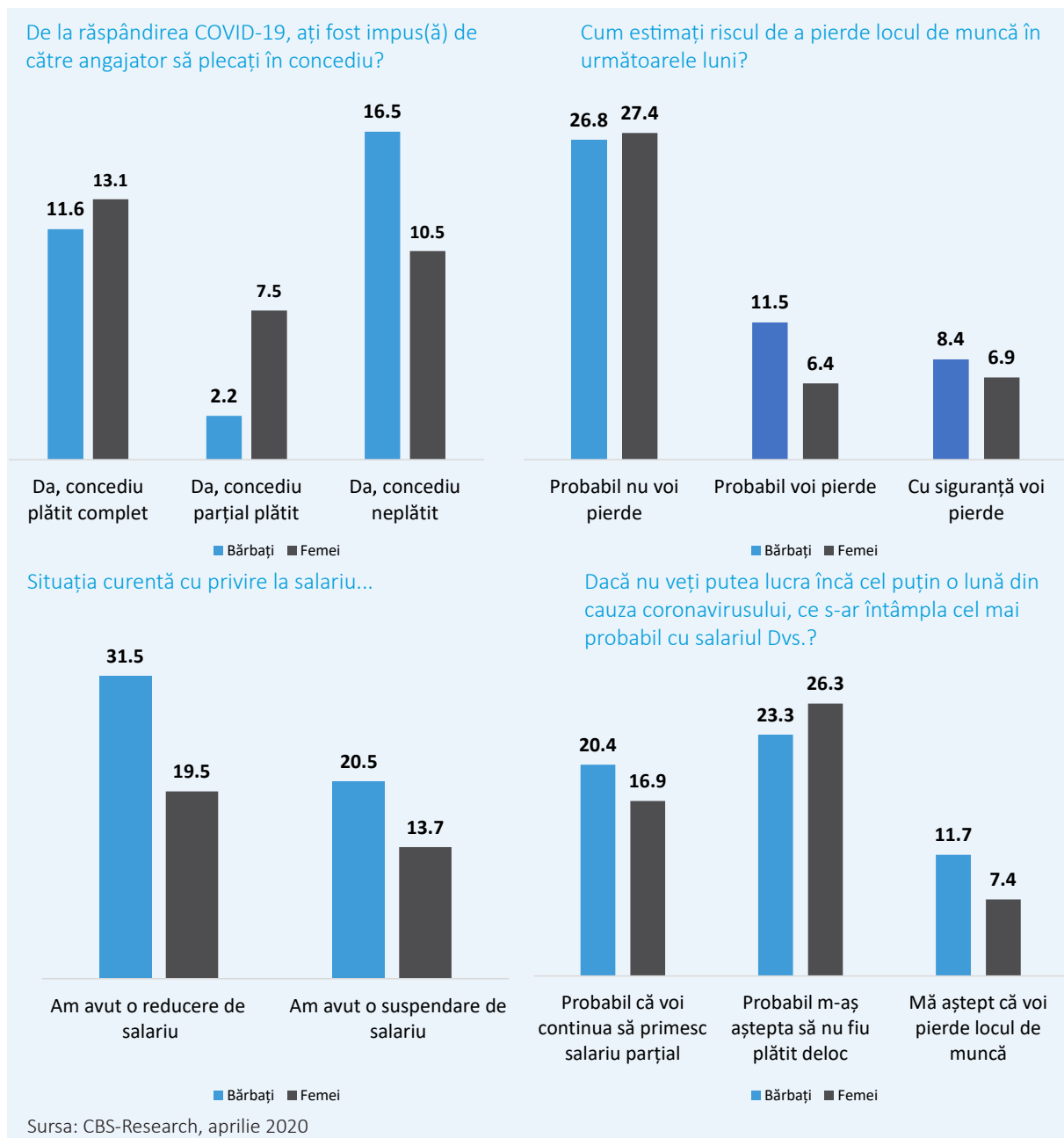

Pentru mai mulți bărbați, drepturile de muncă în perioada de pandemie, au fost încălcate. În perioada de urgență, mai mulți bărbați au raportat reduceri de salarii sau suspendarea acestuia. Totodată, mai mulți bărbați anticipează înrutățiri a situației legate de locul de muncă. Acest fapt se explică prin inegalitatea de gen legată de nivelul mult mai mare al muncii informale (în care bărbații sunt mult mai afectați). Putem presupune că munca informală va crește în general, iar în rândul bărbaților în mod special, aceasta fiind

o formă prin care angajații vor răspunde contextului economic nefavorabil. Un alt factor care va contribui la creșterea muncii informale în rândul bărbaților va fi imposibilitatea multora dintre ei să recurgă la migrația prin muncă. Pentru unii bărbații tineri, cu un nivel scăzut al studiilor, probabil nici ocuparea informală nu va fi posibilă. Printre tinerii din zonele urbane rata NEET va crește, iar în zonele rurale, va spori ponderea tinerilor lucrători neremunerați în propria gospodărie.

Figura 6

Impactul măsurilor impuse de angajatori asupra bărbaților și a femeilor în perioada

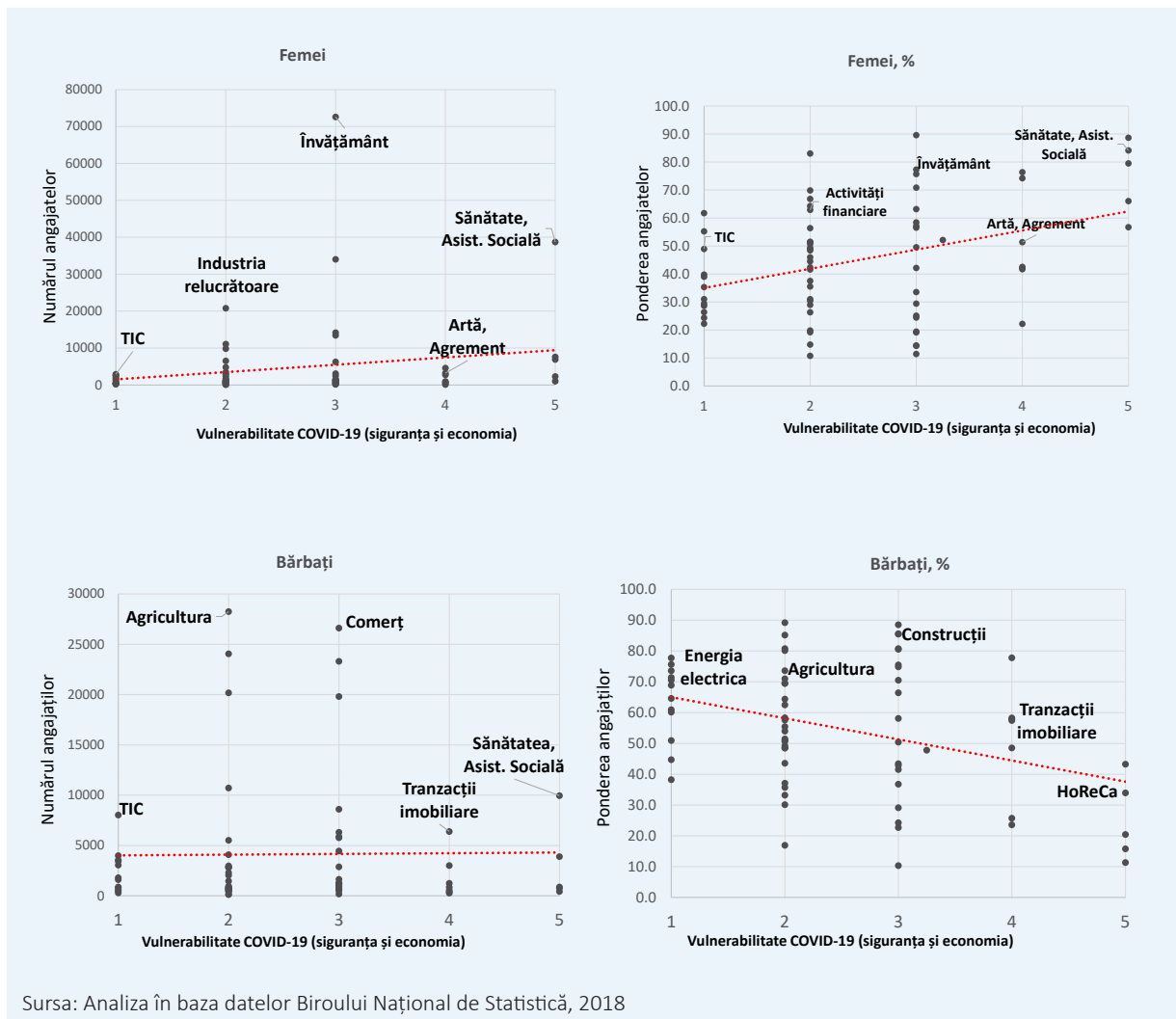

afecta într-un mod și timp diferit bărbații și femeile. Cu siguranță, sectorul serviciilor, în care majoritatea celor ocupați sunt femeile, va fi prejudiciat de necesitatea de a menține reguli de distanțare socială. Pentru a înțelege mai bine aceste vulnerabilități, am încercat să analizăm toate sectoarele economiei prin prisma modalităților prin care acestea au fost sau vor fi afectate: riscuri de infectare, restricții impuse de autorități, capacitatea de ajustare la regulile de distanțare socială, posibilitatea de a realiza munca la distanță, vulnerabilitatea economică etc. Gradul de vulnerabilitate pentru fiecare sector a

predomină ocuparea femeilor sau a bărbaților. Analiza preliminară (bazată pe datele din 2018) indică faptul că atât în termeni relativi, cât și în număr absolut, mai multe sectoare în care predomină femeile salariate au un grad mai mare de vulnerabilitate. În acest context se impune o analiză mult mai granulară, realizată în baza unor date actualizate. Cu siguranță, acest aspect trebuie ținut la control, inclusiv în condițiile în care mai multe sectoare ale economiei vor avea nevoie și vor beneficia de suport și intervenții specifice din partea autorităților.

Figura 7

Gradul de vulnerabilitate a sectoarelor în care predomină ocupare femeilor și a bărbaților

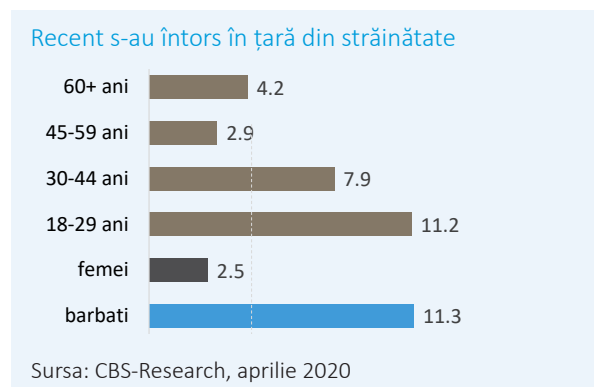

Sursa: Analiza în baza datelor Biroului Național de Statistică, 2018

Din cauza situației pandemice, mai mulți bărbați au revenit în țară. Datele reflectate în figura ce urmează arată că decalajul de gen în acest context înregistrează 8,8 pp. La fel, se observă că pandemia a determinat mai mulți tineri să revină acasă. Această situație se explică prin doi factori. În primul rând, o parte din tinerii reveniți sunt cei plecați peste hotare pentru a-și continua studiile superioare - licență, masterat, doctorat etc. În al doilea rând, o parte din tinerii reîntorși, în mare parte bărbați, sunt cei care lucrau peste hotare pe termen scurt, implicați, în fond, în munci informale.

Figura 8

Ponderea celor ce au revenit în țară drept efect a situației pandemice, %

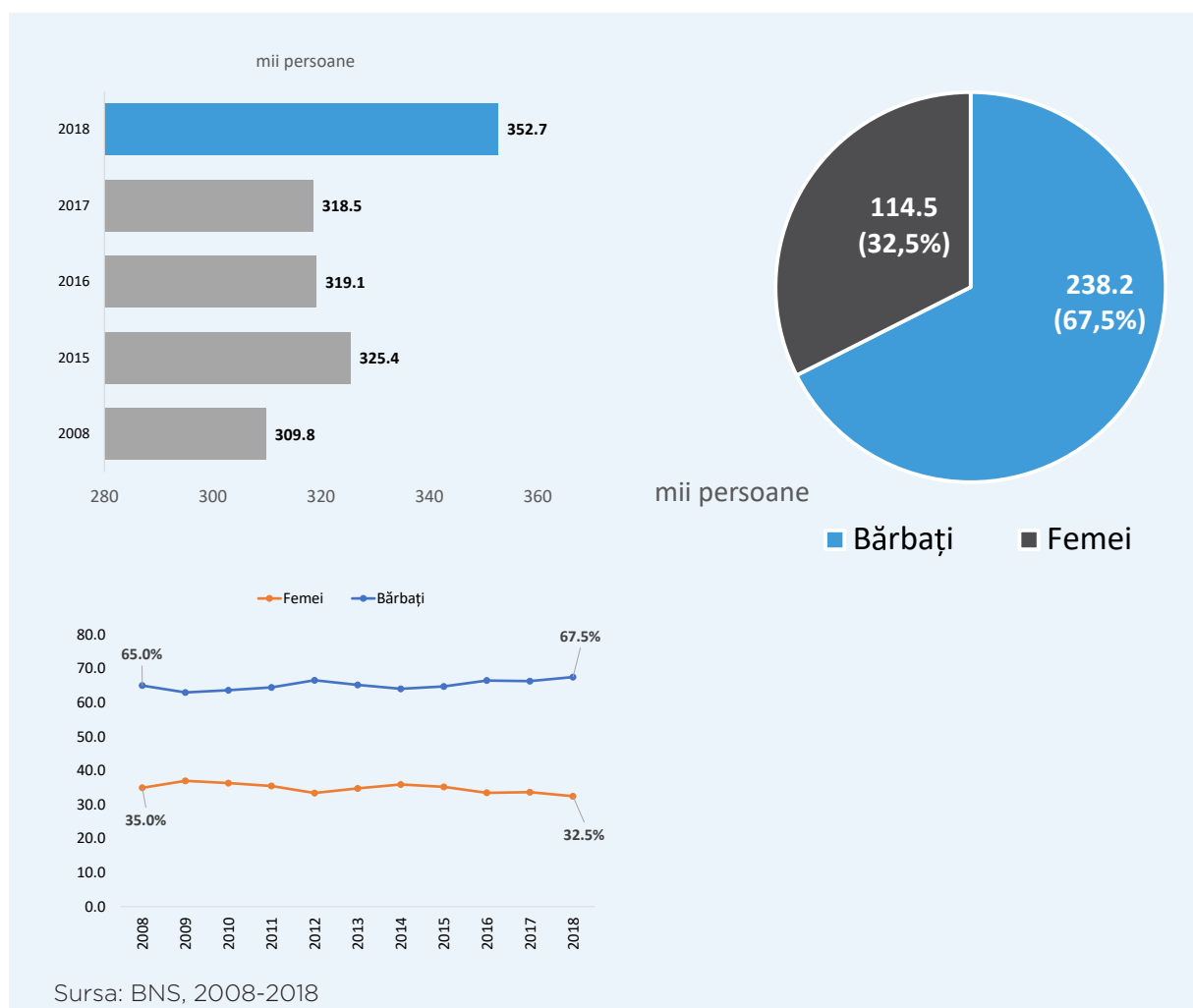
Sursa: CBS-Research, aprilie 2020

Numărul bărbaților reveniți acasă este mai mare, deoarece mai mulți bărbați recurg la munca peste hotare. Conform ultimelor date oferite de BNS, în 2018 - 352,7 mii de persoane din Moldova au plecat peste hotare, femeile deținând a treia parte din totalul acestora (32,5%). Totodată, și decalajul de gen în timp s-a pronunțat – de la 30 pp în 2008 la 35 pp - peste un deceniu (reprezentând și cel mai mare decalaj de gen înregistrat). Situația diferită a femeilor și bărbaților care muncesc peste hotare, cel mai

probabil, va genera următorul tablou: pe termen scurt se vor întoarce cei care au fost implicați în muncile sezoniere și în muncile informale, aceștia fiind în mare parte bărbații; femeile, care mai puțin tind să presteze munci sezoniere și care se bucură de un grad mai mare de formalitate, nu vor reveni într-un număr semnificativ; pentru o parte din bărbații tineri, cu un nivel scăzut de studii, migrația nu va fi disponibilă pe perioada pandemiei.

Figura 9

Dinamică de gen în procente a persoanelor de 15+ ani plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru, %

RECOMANDĂRI GENERALE

Elaborarea strategiilor de combatere a efectelor pandemiei provocate de COVID-19 sensibile la problemele specifice ale femeilor și bărbaților. Întrucât criza pandemică a afectat diferit femeile și bărbații, în ceea ce ține de implicarea acestora în câmpul muncii, în obținerea veniturilor, în divizarea rolurilor de îngrijire, ceea ce s-a răsfrâns și asupra stării de bine și siguranță a acestora, răspunsurile de politici, la fel trebuie să manifeste un caracter specific în funcție de aria afectată și grupul vulnerabil expus riscului.

Includerea femeilor, îndeosebi ale celor din grupurile subreprezentate, în procesul de luare a deciziilor și de formulare a politicilor legate de impactul COVID-19. Pornind de la faptul că în Moldova, femeile, în general au o reprezentare mai mică în procesul decizional, în contextul în care cercetarea efectuată a evidențiat că pe termen mediu și lung, din perspectiva socială și economică, femeile vor fi mai vulnerabile în fața acestei crize, procesul decizional local și național trebuie să fie unul incluziv, astfel încât să se țină cont de necesitățile specifice ale femeilor, în special ale celor din categoriile subreprezentate (cum ar fi tinerele femei, de etnie romă, vârstnice, cu dizabilități etc.).

Acordarea sprijinului fiscal angajatorilor în concordanță cu respectarea asigurării echilibrului dintre viața profesională și cea personală în rândul persoanelor angajate. Ținând cont de faptul că măsurile întreprinse de autorități pentru a combate efectele pandemice (de exemplu sistarea activității mai multor agenți economici, a instituțiilor educaționale etc.) au fost resimțite diferit de femeile și bărbații ocupați, atât prin prisma prezenței lor pe piața muncii, cât și prin cea de obținere a veniturilor, în special din cauza divizării inegale a responsabilităților de îngrijire, echitabil va fi ca acțiunile angajatorilor să fie aliniate la intervențiile ce ar facilita depășirea acestor inegalități. Astfel, sprijinul acordat de autorități, precum ar fi cele de ordin fiscal, urmează a fi direct proporțional cu rezultatele intervențiilor întreprinse de angajatori ce vin să abordeze problema excluderii femeilor, în special a celor cu copii de vârstă preșcolară, din câmpul muncii.

Investirea mai multor resurse pentru a asigura ca instituțiile de îngrijire a copiilor se redeschid în siguranță,

întru evitarea ca aceste unități să devină potențiale focare de răspândire a pandemiei COVID-19. În acest scop, autoritățile vor elabora proceduri interne de activitate a grădinițelor, creșelor etc. ajustate la situația actuală, vor aloca resurse suficiente pentru a asigura că personalul unităților date pot să activeze într-un mod sigur cu acces la echipamentele necesare, fără a pune sub risc sănătatea lor, siguranța copiilor și a părinților acestora. Sondajul de opinie desfășurat în aprilie 2020, a evidențiat că circa 73% din părinți consideră că este mult prea devreme ca instituțiile preșcolare și școlare să-și reia activitatea. În acest context, reacția autorități în sensul redeschiderii entităților educaționale trebuie să determine un nivel sporit de încredere în rândul părinților.

Monitorizarea constantă a efectelor crizei pandemice pentru a aborda eficient și prompt provocările cu care se confruntă femeile și bărbații din Moldova. Se impune a fi întreprinsă o analiză mult mai detaliată și constantă din partea autorităților, atât la nivel național, cât și teritorial, ce va genera date multiplu dezagregate (pe criteriul de sex, vârstă mediul de trai, statut economic, educațional, familial etc.) pentru a urmări cum criza a impactat categoriile vulnerabile sau care sunt riscurile potențiate în acest context, întru elaborarea și implementarea planuri de reacție eficiente în scopul diminuării inegalităților care se manifestă și urmează să se accentueze.

Bld. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 202, etajul 3
Chișinău, Republica Moldova

Tel: +373 22 839 898
Email: info.md@unwomen.org
Website: moldova.unwomen.org
Facebook: [unwomenmoldova](https://www.facebook.com/unwomenmoldova)
Twitter: [@unwomenmoldova](https://twitter.com/unwomenmoldova)